

SENTENTIAE
HISTORICORVM

PER RICHARDVM

DINOTIVM NOR-*1011* *am*

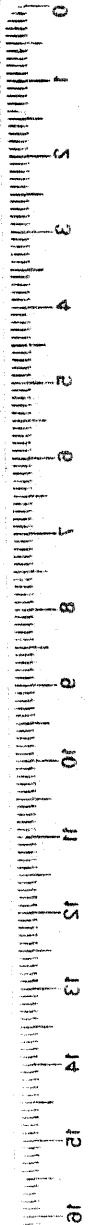
mannum Constan-
tinatam col-
lecta.

BASILEÆ.

Ex officina Petri Perna.

M. D. LXXX.

SENTENTIAE
HISTORICORVM

PER RICHARDVM

DINOTHV M NOR-*ant. Bull. am*

mannum Constan-
tinatem col-
lectæ.

B A S I L E Æ.

Ex officina Petri Pernæ.

M. D. LXXX.

AMPLISSIMO
ATQVE ORNA-
TISSIMO VIRO

D. LVCAE OSIAN-
dro, Theologiae
Doctori,

ET APVD INCLYTVM
Ducem Vuirtembergicum
Concionatori Au-
lico.

SOLENT (vir clarissi-
me) qui ad Rhetorices stu-
dium, vel Poeticas se appli-
cant, quasdam ex classicis
authoribus gnomas colligere, quas licen-
tiore orationis stylo postea pertractent,
& ut ipsorum laudabiles conatus inua-
rentur: decerptæ sunt ex philosophis,
oratoribus & poetis sententiæ, quæ Se-
lectæ vulgò appellatur. Eas dignas quæ
in studiosæ inuentutis manibus assidue

versentur, semper iudicavi. Profunt enim non parum ad acuendum ingenium & iudicium formandum. Sed cum historicos viderem grauiore adhuc sententias scriptis suis inseruisse, & quæ ad exercendum stylum maxime utiles esse possunt: rem non ingratam philologis me facturum putavi, si ex illis magis egregias & insignes colligerem, ut collatione cum poetarum, philosophorum, & oratorum gnomis, quæ in ipsorum gratiam iamdiu collectæ sunt facta: quas commodiores iudicabunt, intentiori cura prosequantur. Hæc animo voluit antem non mediocriter impulit inter aliquot doctos viros de historia ratione habita disputatio: quorum cum alij eam non modo utilem, sed apprimè necessariam ad regendas resp. firmissimis argumentis ostenderent, alij nullius ferè momenti in politica administratio-

ne

ne contenderent: ita fui in meis cogitationibus à prioribus confirmatus, ut quod animo intenderam, omni opera & labore adhibito prosequi instituerim, non irritos nec inutiles meos conatus futuros existimans, cum viros peritos rerum meæ sententiæ adstipulatores, meiq; propositi approbatores haberem. Historicorum itaque insignium (qui ad manus meas peruenere) gnomas selegi, quæ breuibus verbis ostendunt, quid in rebus perplexis & arduis homines solertes senserint aut egerint, & quid malesanis & infelibus populis, aut ducibus ex re male gesta, aut perperam consulta acciderit. Et quia usu venire conspiciamus, ut quo grauior & celebrior persona dicentis est, eo pluris aestimetur, & studiosius obseruetur oratio, cum à principibus, copiarum ductoribus, prudentiæ con-

A 3

8
spicuis viris sententias prolatas com-
peri, eos simul cum authore nominavi,
vt eorum nomen dicti gravitate illu-
stretur, & dictum ex persona dignita-
te pondus habeat. Hanc lucubra-
tionunculam meam (dignissime doctor)
sub tuo patrocinio euulgari curavi: ad
quod faciendum & nomen, & virtus,
& dignitas tua me inuitarunt. No-
men equidem tuum ob doctissimas lu-
cubrations, quas in sacra Biblia edi-
disti, vt in ore omnium est: ita mihi pra-
sidio, & libello ornamento futurum pro-
spicio. Egregias virtutes tuas omnes,
qui te norunt, admirantur & amant:
sed ob singularem humanitatem maxi-
me suspiciunt. Ea inuidorum trucu-
lentiam cohibet, & amicorum beneuo-
lentiam ita confirmat, vt tuum decus
non minus illis cura sit, quam suum. Et
certè me tibi adeò deuinctum reddidit,

vt

9
vt nullus mihi sit tam consanguinitate
propinquus, cui te non facile praetule-
rim. Ut haec autem humanitas quosuis
ad se allicit: ita summa tua constan-
tia, qui tibi sunt consiliati, arctissime
deuincit, qua in duobus maxime cerni-
tur, in veritate tuenda, & amicitia
colenda. Primum voce & scriptis conti-
nenter demonstras: secundum certis ex-
perimentis à plurimis cognoscitur: &
vnum praeceteris variorum hominum
sermonibus diuulgatur, quod scilicet
spectatissimi ac doctissimi viri Baltha-
saris Bidembachij memoriam non mi-
nus religiose conseruas, quam sincere
dum viueret, eius amicitiam coluisti.
Hoc ingenuum & laudabile factum
omnibus pijs probatum, me tibi bene cu-
pere & gratulari cogit, quia amantissi-
mi domini, & colendissimi patroni re-
cordatio mihi gratissima & suauissima

A A

perpetuò erit. Sicuti verò hæ virtutes
omnium amorem & gratiam tibi con-
ciliant, ita & dignitas tua omnibus cõ-
spicuum, & venerandum te præbet:
quæ tanta est, vt celsiorem assequi non
exoptes. Et quid honorificentius tibi
posset contingere, quàm quòd assiduus
ades illustrissimo & magnificentissimo
principi Ludouico ad gloriam & lau-
dem pietatis hortator? cuius clarissima
virtutes iam vniuerso orbi ita innotue-
re, vt apud barbaras gentes etiam cõe-
brentur. Cum omnes autem per celebres
sint: duæ maximè suspiciendum &
admirabilem eum reddunt, singularis
literarum amor, & firmum constans-
que pacis studium, quæ vt illius famam
illustrant, sic ipsius ditiones florentissi-
mas & beatas efficiunt. Huius inçlytæ
magni principis laudis non promotor
solum: sed particeps censendus es. Nam
domini

domini bonum toti familiae commune
est, & eius gloria pars non exigua in eos
exundat, qui in consilium ipsius adhi-
bentur. Lato itaque vultu hoc munu-
sculum à me accipias rogo (dignissime
doctor) meæ erga te obseruantia testi-
monium, quam vt perpetuam esse vo-
lo, ita omnibus notam esse percipio.
laudi enim mihi duco illum virum a-
mare & colere, qui se cunctis amabi-
lem & venerandum præbet. Vale.
Basilea 3. Decembris, 1579.

Tua Amplitudini deditissimus
Richardus Dinoth.

A 5

Doleſcentia ſuapte natura mobilis, & contumax temerè ad omnia fertur, quæ concupiſcit. Nicephorus.

ÆQVITAS.

Æquitate, quàm ſanguine: cauſa, quàm armis retinere parta maioribus, laudabilius æſtimatur. Tacitus.

Eſt ita comparatum, vt etiam maiorum ſocietas, niſi æquitas atque iuſtitia fuerit ſeruata, facillimè infringatur. Polybius.

Absit iniuria & labor, quibus nulla fructus pars eſt. Salluſtius.

ÆRVMA.

Nemo eſt cuiuſcunq; dignitatis, qui non patiatuſ aliquid moleſtiarũ, ſiue priuatim, ſiue publicè, & præcipuè ij qui coegerunt alios pati. Commineus.

Non in aduerſis iactantiæ locus. Appianus.

Viſto nihil turpius, nec miſerius. Scodrenſis.

Ambi-

Ea eſt ambitioſorum natura mortalium, vt quum ipſi nulla inſigni dote præſtantioris ingenij ad laudem emineant: aliena vitia in cenſu tanquã proprias virtutes adnumerèt. Iouius.

Qui ſua intemperantius amant, obliſi rationis, citiſſimè præcipites dantur, vt reliqua ſua quum fata vrgent, penitus euertant. Iouius.

Inane appetere, quæ ambientis animi deſiderium non finiunt. Iouius.

Discordia, auaritia, atque ambitio ſecundis rebus oriri ſolita mala. Salluſtius.

AMICITIA.

Omniũ poſſeſſionum precioliſſima, vir amicus ſolers, bene ſentiens. Herodianus.

Fides, libertas, amicitia præcipua humani animi bona. Dictum Galbæ Imp. Tacitus.

Synceræ fidei amici præcipuè in aduerſis rebus cognoscuntur, in quibus quicquid præſtatur, totum à conſtanti beneuolentia proficiſcitur. Valerius Maximus.

Celerius est sine reprehensione propinquum auertere, quàm amicum: quia altera diremptio iniquitatis, altera leuitatis crimini subiecta est. Valer. Max.

Tenacius eorum nomina posteritatis memoria apprehendit, qui aduersos casus amicorum non deseruerunt, quàm qui prosperum vitæ cursum comitati sunt. Idem.

Non præcipuum amicorum munus est prosequi defunctum ignauo questu: sed quæ voluerit, meminisse: quæ mandauerit, exequi. Tacitus.

Qui recens in amicitiam venerunt non infortunio, sed beneficijs decenter affecti seruare fidem consueuere. Procopius.

Mens, quæ in amicos prauitatis & inconstantia semel arguitur, diuertere ab æquitatis via assiduè solet. Idem.

Amicorum facta hostilia nec diligenter cauere, nec astu repellere facile. Dictum Tullij regis. Halicar.

Ad salutem & incolumitatē tuendam opus est aut amicis ingenuis, aut acribus

acribus inimicis. Plutarchus.

Nemo exosus firmus in amicitia. Halicarnas.

Nulla potest esse diuturna amicitia, quæ non sit omnis mutæ suspicionis expers. Sabellicus.

Amicitia ob pecuniam facta, cum eadem absumpta consumitur. Procopius.

AMOR.

Neque spes neque cura reperiri alia iucundior facile potest, quàm sit amoris occupatio: nec inuenire supplicium grauius in procliui est, quàm si rerum expediendarum cura quis ab amoribus suis arceatur. Xenophon.

Non amori iucundum est illa expectere, quæ in promptu sunt: sed quæ sperantur. Idem.

Ingeniosos reddit homines amor Scodrensis.

Verisimile non est, nec natura patitur diligentem non diligi: cum videmus canes equosque magistrorumque suos circumcludere atque blandiri. Volaterranus.

ANGUSTIA.

Amat Deus in extrema angustia constitutos, modò non sint improbi. Agathias.

Communi studio mortales in angustijs quacunque euadendi rationes quarunt, & vel ab infensissimis hostibus oblatas iræ odijque veteris obliti perlibenter arripiunt. Leuius Appolonius.

ANIMVS.

Ita homines diuinitus sunt comparati, vt vnà cū potentia animi quoque crescant. Xenophon.

Robur corporis senescit, animi vires in fortibus viris senectutis expertes. Idem.

Magnus animus, & constans ad afflictis magis rebus, aduersisq; dignoscitur. Plutarchus.

In quo quisque erecto versatur animo, tutior existit: quisquis irato non minus labi consuevit. Thucydides.

Animus certis negotijs occupatus effugere serò solet multarum cogitationum prauarumque cupiditatum fluctus. Zonaras

Nihil

Nihil animo iucundius, quàm id videre & audire quod desideret. Nicephorus.

Deprauati animi labes illustris formæ specie aliquandiu contegi potest. Iouius.

ARCANVM.

Arcanum pluribus auribus, quàm vni commissum, multifariam erumpit, amissòque arcani nomine fama celebris dici debet. Nicephorus.

ARMA.

Neque quies gentium sine armis, neque arma sine stipendijs, neque stipendia sine tributis haberi queunt. Tacitus.

Nemo adeò in arma promptus, vt non idem precium quietis, quàm periculi malit. Idem.

In armorum vi sita est vrbium potentia, quæ nulla est absque numerosis copijs. D. Tullij regis. Liuius.

Non legum formulis aut litium contestatione, sed armis atque virtute regna in ius principum cadūt. Propertius.

Non ignauia magna imperia con-

tinentur virorum, armorumq; faciunt dum certamen. Tacitus.

Armatis & fortibus iura fauēt. Aen. Syluius.

Nihil ea existimatione fragilius, quæ voluntate & studio hominum nixa, nullis armorum præsidijs sustinetur. Iouius.

Verbis & nugis opus non est, cum Marte iudice disceptare licet. Zonaras.

Nequaquam feruidis animis, sed stabili consilio, & certa arte disciplinæ militaris exercenda sunt arma. Iouius.

Qui non exēplo humanitatis, non sedulo verborum monitu flectuntur, aduersus eos non verba, sed arma necessaria sunt. Sabellicus.

ARROGANTIA.

Deus arroganter se iactantes, quasi prudentia præcellerent, vult deprimere: qui actionum suarum primordia solent à dijs capere, maiori ornat gloria. Thucydides.

Plerunque hominibus nimia pertinacia

nacia & arrogantia accidere solet, ut cò tandem recurrant, & cupidissimè petant, quod paulo antè contempserint. Iou. Bizar.

ASSENTATIO.

Assentatio adulatorum, perpetuū malum regum. Curtius.

Regū opes sæpius assentatio quàm hostis euertit. Curtius. Aemilius.

Pudere debet ea expectare ferreque præmia, quæ turpi obsequio, vel adulatione facile parantur. Iouius.

Moribus corruptis adulatio perinde anceps, si nulla, & vbi nimia est. Tacitus.

AUDACIA.

Audacia antequam radices agat, in ipso exortu vindicanda: quādo cū inueterarit, velut suo iure sæuit, nec euertitur, nisi magna sua continentiumque ruina, sæpeque oppressis ipsis vindicibus. Aemilius.

Longe periculosius violentiæ audacięque confidere, quàm peruersos animi impetus recta ratione moderantem opportuna temporum & re-

rum momenta expectare. Iouius.

Audacter dimicat, qui nihil in spē ponit. Scodrensis.

Audacium consiliorum autores quod ore suadēt, manu prosequi conuenit. Procopius.

In prosperis audacia obrepit, & inconsulta temeritas nescit consilium ducis expectare. Egesippus.

Quæ audacter cœperis, nisi ea perficere fortiter pergas, foedum & infœlicem exitum fortiuntur. Iouius.

Insulsa audacia in exitium ducit: prudens cunctatio seruare fatis apta. Agathias.

B E L L V M.

Affumunt singuli bellum vel diuinæ virtuti, vel humanis opibus confidentes, quibus vtraque deficiunt, in manifestam captiuitatem præcipiti temeritate ruunt. D. Agrippæ regis. Iosephus.

Tantum illud bellum iustū, quod necessarium: & pia arma, vltra quæ nulla restat spes. Linius. Machiauel.

Diuina fit iustitia, vt qui primi bellum

lum intulerunt, supplices pacem petant. Iouius.

Grauium hominum est, si non lacessantur iniuria, quiescere: egregiorum autem, si lacessiti fuerint, pacem bello mutare: eosdem re bene gesta rursus in concordiam redire, neque bellorum prosperitate extolli, neque ex ocio pacis voluptate captos pati iniuriam. Thucydides.

Motum semel bellum neque depocere facile est, neque absque magnis calamitatibus sustinere. D. Agrippæ. Iosephus.

Aliquos ætas belli malorum nescios, quosdam inconsiderata spes libertatis, nonnullos auaritia ad capiēda arma succendit. D. Agrippæ. Iosephus.

Qui cupidè bella incunt, prius in negotijs versantur, quæ posteriora cōsilijs esse debebant. Eidem cum aduenit calamitas, tunc ad rationem sese conferunt. Thucydides.

Bellū sumitur ab ignauis, strenuis

fimi cuiusque periculo geritur. Tacitus.

Cuius bellum inchoare licet: inchoatum finire in victoris arbitrio est. Sabellicus.

Ita natura comparatum est, ut ipsi bellorum partibus omnes libentius esse velint, unde maior spes appareat victoriæ, ut non tam causâ, quâ fortuna spectetur. Idem.

Nomen Reip. belli speciosus prætextus: sed non semper commodus. Sallustius.

Exigua materia bellorum rectorum crimina. D. Agrippæ Iosephus.

Stolidè aduersus inopes bellum mouetur, quod belli certamen anceps, præmia victoriæ nulla damna manifesta. Iustinus.

Cum detrimento infertur ei bellum, qui ut inops iacturam non timet. Guicciardinus.

Sæpe in bello paruis momentis magni casus intercedunt. Cæsar.

Sine contemptu alterius gerendum bellum. Scodr.

In

In bello nil tam leue est, quod non magnæ interdum rei momentum faciat. Liuius.

Non possunt omnia, præsertim in bello prosperè euenire: verum tristiæ lætis compensanda. D. Cæsar. Naucles.

Anceps conditio bellorum, & ex paruo fiunt multa. Thucyd.

Qui sapiunt, bellum absoluunt celeriter, pace fruuntur quàm possunt diutissimè. D. Mar. Anton. Appianus.

Omnis error per se grauis, in bello grauissimus censendus: cum is à mortalibus nulla ratione corrigi aut emendari possit. Iouius. Bizarus.

Perrarò bellum eo, quo prædicatur euasurum, euadit. multa ipsum per se præter ea quæ adsunt, comminiscitur. Thucyd.

Mars communis & incertus euentus belli. Liuius. Procop.

A prudentibus celeriter bella conficienda sunt, ut diutius in pace viuatur. Appianus.

Bellorum egregij fines, quoties

ignoscendo transigitur. Tacitus.

Qui frequenti successu bellorum utitur, hic infida ferocia inflatus, quæ sunt cogitanda non cogitat. Thucyd.

Fama bella stant: qui recedit, fugere creditur. D. Darij regis. Curtius.

Tempore magis bella geruntur, quàm armis. Scodrensis.

Nihil in bello insperato opere potentius. D. Cæsaris. Appianus.

Non hominum multitudine, neque corporum proceritate: sed animorum virtute rem bellicam metiri, ac expendere fas est. Procopius. Haly-carnass.

Plurimum in bello pollere videtur militum copia, & virtus ingenua Imperatorum: fortuna verò per omnia humana, maximè in rebus bellicis potens. Liuius.

Belli momenta aut ducis virtute, aut fortunæ foelicitate constant. Procopius.

In consensu & obedientia tota vis Imperij consistit, in bello præsertim. Idem.

Bella

Bella plerunque sustentantur pecuniarum copia. Halycarn.

Qui superior bello decus & laudè reportat, & inde commodum capit, reportat etiam decus. Comminæus.

Bellorum variæ vices sunt, quia Deus punit scelera in vtraque parte: tandem verò grauioribus & vltimis pœnis opprimuntur ij, qui iniusta bella mouerunt seu odio seu cupiditate maioris potentia. Ph. Mel.

Sæuius finiuntur, quàm inchoantur bella. Aemyl.

Multa bella impetu valida, tædio & mora euanescent. Tacitus.

Ex belli fortuna hominum voluntates facillè permutantur. Iouius.

BENEFICIUM.

Qui confert beneficium, debet illud æstimare minus quàm est: qui recipit, maius. Plut.

Dandi & accipiendi beneficij commercium perdit & tollit, quisquis bene merito parem referre gratiam negligit. Valer. Max.

Mouentur omnes ad beneficia eis

B 4

impendenda, apud quos senferint gratiam optimè locatam esse. Diodorus.

Arctius beneficio nobiles animi, quàm metu continentur. Iouius.

Beneficium cùtatione perdit gratiam. D. Augusti. Appianus.

Magna pars hominum eos viros bonos statuit, qui bene sunt de ipsis promeriti. Xenophon.

Ita comparatum est, vt omnium beneficia magis dantium fortuna, quàm animus commendet. Sabellic.

Qui gratis beneficium acceperunt, illi perlibenter benefactori seruiunt, partim quòd affecti beneficio sint, partim quòd esse digni crediti sint, qui gratiæ depositum custodiant. Xenophon.

In beneficiorũ vicissitudine si magnam gratiam referat, qui parum debuerit: non tam facilitas remunerandi expenditur, quàm in ipso grati animi argumentum commendatur. D. Pertinacis. Herodianus.

Sic natura comparatum, vt non

tam acceptum beneficium delectet, quàm iniuria offendat: nec sua cuiquam libertas, tam pulchra videtur, quàm seruitus odiosa & detestabilis. D. Pertinacis. Sabellicus.

Speciosius aliquanto iniurię beneficijs vincuntur, quàm mutui odij pertinacia pensantur. Tacitus.

Tenax iniuriarum memoria, beneficia in ipso excidunt vsu. D. Pertinacis. Herodianus.

Ita vsu venit, vt qui maiora acceperint beneficia, citius obliuiscantur. Polydorus.

Beneficia eo vsque læta sunt, dum videntur exolui posse, vbi multum anteuenere, pro gratia odium redditur. Tacitus.

BENIGNITAS.

Solet benignitas morum, & dexteritas in altioris dignitatis gradu facile omnium animos sibi reddere obnoxios, quemadmodum verno tempore splendidi flores prætereuntium oculos in se conuertunt. Nicephorus.

CALAMITAS.

Calamitas plerunq; illustribus ad glo-

riam, voluptas nunquam. Polydorus.

Foris si qua accepta fuerit calamitas, emēdari potest: quæ domi accipiuntur clades, exitiales habentur. Aen. Syl.

Sic comparatum est, ut cum calamitosi hominis erratum reprehenditur, miseria illi potius videatur exprobrari, quam culpa. Plut.

CALLIDITAS.

Pietas facile decipitur, calliditas & inuidia circūscribi se non patitur. Sal.

CASTIGATIO.

Constantiores eos esse necesse est, qui castigatione affecti sunt, quam qui nihil pertulerunt. Appianus.

CELERITAS.

Celeritas plurimi momenti ad res præclare agendas habet, ut nihil magis ducem, quam celeritatem & indefessam curam in agendo & consulando sectari oporteat. Chalcondyles.

Parum copiam celeritate & festinatione sæpe magnos exercitus ob socordiam officiorumque neglectum superarunt. Nicep.

Celeritatem precipitibus rebus cum statione immaturis, dubijs fortè animum adhibere oportet. Acmylius.

Promptitudo prima opinionem co-

rum quæ euentura sunt, celeritate præripere. D. Cæsaris. Appianus.

In opere faciundo promptitudo ac celeritas haud potest stabilem gravitatem & exquisitam pulchritudinem rebus adferre. Plut.

Duo præcipue contraria ad bene consulendum, celeritas & ira. Thucydides.

CONSILIVM.

Multa quæ impedita natura sunt, consilio expediuntur. D. Annibalis. Liuius.

Nihil tam difficile, quod non hominis consilio expediri possit. Scodrensis.

Non aliunde melius consilia petuntur, quæ in futurum profint, quam ex præteritarum rerum exemplis. Halyc.

Rebus consultè actis fines laudabiliores succedere consueverunt: e contra quæ improvidè fiunt, optatis successibus sæpe carent. Godolæneus.

Bonum uti consilio in rebus arduis, celeritate in urgentibus, mora in periculosis, experientia & robore in dubijs. Girar.

Temeraria consilia ab initio læta, tractu difficilia, euentu plurimum funesta. Sabellicus.

Praua consilia duri rerum exitus

eueftigò confequuntur. Iouius.

Simulatio magnis inimica cõfilijs.
Iouius.

Non minus Imperatoris eft confi-
lio superare, quàm gladio. Cæfar.

In rebus bellicis timidiora confi-
lia, & cautiora probanda. Scodrenfis.

In rebus asperis fortiffima quæque
confilia, tutiffima funt. Liuius.

In inchoandis rebus cõfilio & pru-
dentia vti oportet, periclitantibus au-
dacia, & quidem mirabili vtendum.
D. Scip. Afric. Appianus.

Blandum animum temeritati ca-
fus facit, vbi prauo confilio propitius
aspirat, & quo vehementius noceat,
inſperatus prodeft. Valer. Max.

Pauidis confilia in incerto funt. Ta-
citus.

Humana confilia caſtigantur, vbi
cœleftibus ſe præferunt. Valer.

Libertas apud proteruos citò pe-
rit, niſi reſp. moderatis confilijs rega-
tur. Iouius.

Potentia cautis, quàm atrocioribus
confilijs tutius habetur. Tacitus.

Cœpta

Cœpta ſine certo confilio fortuna
plerumque deſtituit. Iouius.

In confilijs inſœlicibus optima vi-
dentur, vbi tempus effugit. Tacitus.

Distantibus terrarum ſpacijs confi-
lia poſt res adferuntur. Idem.

Ea ſatis decora confilia, quæ du-
bijs rebus ſecuritatem promittunt.
Iouius.

Præcipitata raptim confilia neque
reuocari, neque in integrum reſtitui
poſſunt. Appianus.

Non minus ad præcipitia confilia
deducitur timidus deſperatione, quàm
temerarius inconfulta temeritate.
Guicciardinus.

Periculoſum confilium, quod lau-
dem & gloriam adfert, ſequi præſtat:
quàm tutum, quod ignominiam. Io-
uius.

Dijs atque hominibus inu iſi præ-
pediente ſclerum conſcientia, nec
confilia in negotio, neque arma op-
portuna expediunt. Idem.

Deceptis & circunuentis expedien

di consilij ratio omnis, & virtutis vsus excutitur. Idem.

Magno vsui est celeriter explicare & terminare cōsilia, quum necessitas vrget, & in medio discrimine salutis vltima remedia deposcit. Idem.

Fit plerunque militiæ, vt duces vanissimo iudicij genere, deteriora quæ sua sunt consilia, sequi malint, quàm probaret meliora: quòd alienis ingenijs cedere turpissimum putēt. Idem.

Multo facilius est contra differendo alienis obtrectare consilijs, quàm veram in summa negotij difficultate salutis atque victoriæ rationem inuenire. Idem.

Quæcumque ferro geruntur, publicis viribus: sed priuatis consilijs administrari debent. Scodrensis.

Magnus vir ille est, qui res magnas consilio potius, quàm robore perficere potest. Xenophon.

Quisquis bene consultat, is contra hostes plus pollet, quàm qui temeraria ferocitate ad facta prorumpit. Thucyd.

Qui

Qui turpiter consultauit, si ei fortuna obsecundauerit: ille quidem voti compos, nihilo tamen minus malè consilium cepit. D. Artabani Persæ. Herodotus.

Ferè euenire solet, vt in auctoris caput mala consilia recidant. Sabellicus.

In pari spe & æquali metu consilia malè explicantur. Iouius.

Vbi res in periculum vertitur, nihil magis expedit, quàm in promptu optimum capere consilium. Procopius.

Rebus nouis talis debet esse constantia, vt rapienda sint consilia, non querenda. D. Vectij Sabini. Capitolin.

Extrema consilia dissidentibus ingenijs semper officiunt, media in vniuersum iuuant. Iouius.

Plerumque homines ea consilia quæ alacritate summoque animi vigore ante discrimen inierunt, ea demum in præsentis periculo quum factis maximè opus est, timidissimè reformidant. Iouius.

Sagacia & prouida consilia inuti-

lia euadunt, dum peraguntur cum negligentia & imprudentia. Guicciardini.

Varij rerum euentus & cōsilia pro rerum incidentium nouitatibus immutanda. Oforius.

Rerum experts simulata hominum consilia patefacere solet. Iouius.

Optimi consiliarij est, in omni dubia consultatione, quæ dicuntur patietèr audire, quæque in rem dici possunt reticere. Sabellicus.

Humana consilia per sepe inania redduntur, nisi ea diuinitus regantur. Bizarus.

Consultoris nomen sanctum, ut eum magis fidem, quam prudentiam præstare colereque conueniat. D. Characis. Aemilius.

CONCORDIA.

Sine concordia nec ciuitas rectè gubernari potest, nec domus rectè administrari. Xenophon.

Concordia aureum ac adamantinum vinculum, discordia vastitatem, solitudinem, orbitatem agris, oppidis

dis, regnis adfert. D. Odonis regis Aemilius.

Amantes patriæ, & constitutæ libertatis studiosos, veròque bono tranquillæ pacis gaudentes, vna maximè concordia latari decet, obliuiscique omnis priuatæ iniuriæ publicæque simultatis. Iouius.

Insuperabilem ciuitatem non arma, non pecunia: sed vnus publicus decoris consensus efficit. Idem.

Nulla præualida armis gens inter se consentiēs vinci ab externo hoste, quamuis feroci, opibusque præstanti potest. Aemilius.

Vnicum victis in consensu leuamentum. Tacitus.

Opes, diuitiæ, robur, rei militaris peritia sine concordia & beneuolentia populorum obesse plerunque conspiciuntur, prodesse ferè nunquam: consensus verò, & beneuolentia etiam sine diuitijs & opibus plurimum valent. Ang. Curio.

CONIVRATIO.

Coniurationes quia cum difficul-

tate succedunt, pariunt sæpius mouē-
tibus, & nonnunquam eis, cōtra quos
mouentur, ruinam. Machiau.

CONSTANTIA.

Secundis rebus fidelem se declara-
re, magnum quiddam videri non de-
bet: sed demonstrare constantiam ad-
flictis amicorū rebus, id sempiternā
memoriam meretur. Xenophon.

CONSVETVDO.

Optimam vitę rationem delige: eā
tibi iucundam reddet consuetudo.
Plutarchus.

Bonorum consuetudo virtutis est
exercitatio, malorum autē eiusdem
exitium. Xenoph.

Rectę educationis & honestę con-
suetudinis aliqua vires sunt. Zonaras.

CREVDLITAS.

Vota hominum ad credulitatem
festinant, cum quod optant, verum ef-
se desiderant. Lampr.

Inanis credulitas tempore ipso va-
nescit. Tacitus.

Vt nihil nimia credulitate demen-
tius: ita nihil excogitari potest diffi-
dentia miserabilius. Olorius.

Apud

Apud infirmum & credulum mi-
nore metu, & maiore præmio pecca-
tur. Tacitus.

Cupidine humani ingenij liben-
tius obscura creduntur. Idem.

CREVDLITAS.

Superi eos in terris diu foelices ef-
se volunt, qui ab immani credulita-
te omnem humanitatem exuerunt.
Iouius.

CVLPA.

Culpa quàm poena tempore prior
emendari, quàm peccare posterius
est. Tacitus.

Ingenia humana sunt ad suam cu-
iusque leuādam culpam nimio plus
feruida. Liuius.

Plura sæpe peccantur, dum deme-
remur, quàm dum offendimus. Ta-
citus.

CVNCTATIO.

Omnis res properando parit erro-
res, vnde magna detrimenta fieri ad-
solent: in cunctando autem bona in-
sunt, si non talia, quæ statim videan-
tur, certè quæ suo tēpore bona quis
esse comperiet. Herodorus.

C 2

Indomitæ vires, quæ vel graui impetu sine multo sanguine detrimento que perumpi nequeunt, plerumque moravtili, & tuta cunctatione diffringuntur. Iouius.

Cunctatio pro ipsis est, qui rebus omnibus abundant. Plutarchus.

Cunctatione tunc non opus, ubi perniciosior quies, quàm temeritas. Tacitus.

Nullus cunctationi locus est in eo consilio, quod nõ potest laudari nisi peractum. Tacitus.

Cunctando augetur autoritas, duplicantur vires. Pontanus.

CUPIDITAS.

Ei qui cupit esse diues, non cumulanda pecunia: sed minuenda cupiditas. Plut.

Inutiliter aliquid concupiscere, & in eo perseveranter morari, exitio vicina dulcedo est. Valer.

Consimili imperio nisi concordia inest, maior aliena opera interpellandi, quàm sua edendi cupiditas nascitur. Valerius.

Omnia

Omnia habet, qui nihil concupiscit, eo quidem certius, quàm qui cuncta possidet. Idem.

Cupiditates externis quoque bellis inexplebiles nulla vnquam ciuili victoria satiauit. Tacitus.

Cupiditas dominandi in summis quibusque viris inexpiabilis & irrequieta est. Arrian.

Humana cupiditas longè minus in secundis rebus, quàm in aduersis nouit seruare modum. Sabellicus.

CVRIOSITAS.

Multi magno studio excitati ad considerandum aliena negotia non eo se conuertunt, vt se ipsos explorent. Xenophon.

Qui multas res meditatur, nullam concludit. Machiauellus.

DECUS.

Paucis publicum decus curæ, plures tuta differunt. Tacitus.

Melioribus ac prudentioribus parere sine vlla turpitudinis nota salute ac decorum. Plut.

Non sapienti viro decorum, vnde amico infamiam paret, inde gloriam

C 3

sibi recipere. Tacitus.

Infanorum est magis decori, quàm salutis consulere. Optandum quidem vtrumque, si possint simul contingere: quod si alterutro cendum sit, honestati præferendam incolumitatem vt magis necessariam. Halycarn.

Sæpè honestas rerum causas in iudicium adhibeas, perniciosi exitus consequuntur. Tacitus.

DE DECUS.

Indecorum atrectare, quod non obtinetur. Tacit.

Infamiae apud prodigos nouissima voluptas. Idem.

Intura, quæ indecora. Idem.

Sæpè qui verecundius deliquerunt, excusati insolentiores fiunt. Egesip.

DELICTVM.

Est innocentium iustificatio propria, delinquentium deprecatio censenda. Appianus.

DEFECTIO.

Qui semel defecere, maiora etiam scelera meditantur. Iouius.

Qui semel subiectus est, & deinceps deficit, contumax magis feruus, quàm

amator libertatis ostenditur. D. Agrippæ. Iosephus.

DEUS.

Quæ Dei voluntate suscipiuntur, ea par est rectius & foelicius cedere. Xenophon.

Quæ Deo decreta sunt, nullatenus prohiberi possunt. Agathias.

Quicquid ex Deo fieri oportet, id homini ineuitabile. Nam ne credibilia quidem dicentibus credere quisquam vult. Herodotus.

Necessaria, nec prorsus voluntaria eligentes pericula, Deus semper adiuvat. Procopius.

Omne corporis robur, armorumque apparatus, Deo non adiuvante, ab agmine formicarum nihil differt. Nicephorus.

Deo sæpè volupe est, eos qui parui sunt, magnos. qui magni, paruos facere. D. Iasonis Thessali. Xenoph.

Deus neminem alium, quàm seipsum sinit magnificè de se sentire: gaudet eminentissima quæque deprimere. D. Artabani. Herodotus.

Solet numen plerunque fastuosos deprimere, & ad humilem fortunam deiicere. D. Tamerlanis. Chalcondyles.

Cum Deus malè quid euenire homini statuit, consilium & mentem in primis aufert, & quæ vtilia sunt in deliberando non monstrat. Agathias,

Solet numen sedulo id procurare, vt quod quis intercedente iuramento pactus fuerit præster: sin præuaricatus fuerit, præuaricantem illico comminuit. Chalcondyles.

A Diis non nisi iustę preces supplicum audiuntur, neque quisquam in Capitolium aliavē vrbis templa perfugit, vt eo subsidio ad flagitia utatur. Tacit.

Est extremæ insanix eos vel lacefere vel obiurgare, qui ad Deum confugiunt, eoque intercessore & defensore persecutionum remediū quaerunt. Nicetas.

Nūquam cuiquam turpe fuit Dei opem implorare. Vopiscus.

Arca.

Arcanum regis celare, bonum: Dei autem opera sunt celebranda & extollenda. Zonaras.

DISCIPLINA.

Disciplina quædam obediēdi exercitatio est. Plut.

Omnis disciplinæ ratio exercitatione augetur, ocio debilitatur. Procopius.

Facile ingenia adolescentum à reſta honeſtâque disciplina ad luxum voluptatesq; delabuntur. D. Mar. Antonini. Herodianus.

DISCORDIA.

Quos necessarios fratres parentes natura genuit, hostes & alienos discordia efficit: vbi & vincere luctuosum, & cadere sceleratū. Aen. Syluius.

DIVES.

Diuitem esse, non est diuitias contemnere, nec immodicas opes possidere: sed non egere superuacaneis. Plutarch.

Iniquum quod paupertate partū est, id per diuitias perdere. Thucydides.

Diuitiarum fama omnibus inuidiosa. Aemyl.

Ita fert ingenium mortalium, ut pro opibus quisque spiritus gerat, animosque. Aemyl.

Nulla homini, ac præsertim ei qui cum imperio est, possessio pulchrior vel splendidior virtute, iustitia, generositate. Cui hæc adsunt, non potest non diues esse, quum multos amicos habeat, atque etiam alij ad ipsius amicitiam adiungi cupiant. Xenophon.

DOLOR.

Mœsta ubi semel prorupere, difficilius reticentur. Tacit.

DOMINATIO.

Prima dominandi spes in arduo: ubi ingressus fueris, adiunt studia & ministri. Tacit.

D V X.

Militaris turba sine duce, corpus sine spiritu. Curtius.

Multa magnis ducibus sicuti non temerè aggredienda, ita semel aggressis non dimittenda. D. Marcelli. Lilius.

Dux

Dux optimus putandus, qui ex bello pacem disponere sit aptus. Procopius.

Proprium optimi ducis officium, consilia & naturam hostium intelligere. Polybius.

Boni ducis officium, suorum salutem in vigilantia sua, non in aliena fide sitam arbitrari. Oforius.

Fortissimi duces vltimi in consulendo bello, primi in exequendo. Girardus.

Ducum negligentia res in discrimen adduci solent, adhibita diligentia sanari. Arrianus.

Nec bello, nec pace clari duces intelliguntur, quibus omnia prosperè cadunt: sed quibus contingit per labores, per ærumnas, per incommoda splendescere. Sallustius.

Ducum omnium maximè peculiaris morbus studium contradicendi. Iouius.

Clarissimus dux inter omnes sine aliquo vitio non inuenitur, quod ei plus nocet, quàm omnia eius natu-

ræ vel fortunæ dona iuuare possint.
Girardus.

EXCVBIAE.

Nulla tam gloriosa præda, atque
excubiarum & vigiliarum, si depre-
hensæ teneantur. Xenophon.

EXEMPLVM.

Diutius durât exempla, quàm mo-
res. Tacitus.

Habet aliquid ex iniquo omne
magnum exemplum, quod contra
singulos utilitate publica repêditur.
Idem.

EXERCITVS.

Non est quicquam in exercitu pe-
ius contumacia. D. Pisonis. Appia-
nus.

Sæpè bonis exercitibus præliares
lapsus futuræ virtutis causas dedere,
Egesippus.

Fortissimus in ipso discrimine exer-
citus est, qui ante discrimen quietissi-
mus. Tacitus.

Exercitus labore proficit, ocio con-
senescit. Veget.

EXITVS.

Omnis rei oportet inspicere exitum,

tum, quò sit euasura: quoniam Deus
multos, quibus fortunas suppedita-
uerat, radicitus euertit. D. Solonis.
Herodorus.

EXVL.

Exules dubijs asperisque rebus e-
tiam in rebus cuncta facilia atque ex-
pedita ad victoriam polliceri solent.
Iouius.

FAMA.

Contemptu famæ contemnuntur
virtutes. Tacit.

Insatiabilis cupido famæ nihil in-
uium, nihil remotum sinit. Curtius.

Breuissima fama, quæ humanæ vi-
tæ spacio terminatur. Aen. Sylu.

Quisquis intelligit habere se vitæ
famæque æmulum, attentus sibi ca-
uet, facta sua circumspicit, vitam om-
nem componit. Plut.

Nihil rerum mortalium tam in-
stabile ac fluxum est, quàm fama po-
tentiae non sua vi nixa. Tacit.

Nemo est principum, quem non
gravis fama perstringat. Capitol.

Atrocior semper fama erga domi-
nantium exitus. Tacit.

Cuncta fermè noua varia fama feruntur. Idem.

Credula fama inter gaudentes & incuriosos. Idem.

Difficulus res magnè silètur. Aen. Syluius.

FATVM.

Sortem fato destinatam defugere impossibile. Herodotus.

Quæ fato manent, quamuis significata non vitantur. Tacitus.

Fatalem sortem siue bonam siue malam neque hominis, neque vrbs fas est permutare. quædam enim vrbium, quemadmodum & hominum fors est. Appianus.

Nihil arduum fati. Tacitus.

Ineluctabilis fatorum vis cum aliquid mutare fortunam constituit, consilia corrumpit. Velleius Patriculus.

Non in hominis natura auertere, quod euenturum est. D. Cambysis. Herodotus.

Fata omni humana ratione vehementius impellunt. Iouius.

Nihil

Nihil difficilius vitari potest, quàm fatum: & nullū valet remedium aduersus imminentiã & impendentia mala. Guicciardinus.

Plus fatum, quàm mortale ingenium, humanaque sapientia potest polletque. D. Characucis. Acmyl.

Non potest præstare homo, vt alterum fato impèdenti cripiat. D. Amasis. Herodorus.

Cum ad fatum tendimus, nihil amplius consequuntur ferius profecti, quàm qui ocys accesserunt. Plut.

Longè præstat quietum obsequi fato, quàm illi frustra nitendo veluti materiam præbere. Gregor.

Cum impendent fatales poenæ, homines à Deo abiecti singularibus furoribus attrahunt exitia. Melan.

Plerunque homines singulari impetulantia fatales poenas attrahunt. Melanchton.

FACETIÆ.

Facetiæ, vbi multum ex vero traxere, acrem sui memoriam relinquunt. Tacitus.

FLAGITIVM.

Nemo imperium flagitio questum bonis artibus exercuit. D. Pisonis. Tacitus.

FIDUCIA.

Fiducia negligentiam, ignominiam, inobedientiam in hominum animis excitat: metus autem efficit attentiores, magisque parendi studiosos. Xenophon.

Cum ultimi discriminis tempus aduentat, in sollicitudinem vertitur fiducia. Curtius.

Feræ quæ difficile tractantur, pauidæ sunt, & strepitu ipso terrentur: generosæ verò ob fiduciam magis se credunt, nec blanditias fugiunt. Plut.

FOEDVS.

Temeratoribus foederum nulla fides reliqua apud amicos & inimicos pariter. Appianus.

Nulla foederis violatio immanior habenda ea, quæ delinquentes infidos ad omnia reddit amicis inimicisque. Idem.

Foedera paribus commodis, exequatisque sumptibus & mutuis periculis

lis confirmantur. Iovius.

Nihil est in legibus foederum firmi praesidij, ubi vis & arma valere coeperunt. Idem.

Rumpunt foedera, non qui resistent inuadentibus, sed qui priores inuadunt. Thucyd.

Foedera solvunt, non qui iniuriam patientes à proximis desiscunt: sed qui foederatos habere aliquos postulant, deinde violant. Agathias.

Non qui destituti ad alios se conferunt, foedifragi sunt: sed qui coniuratis suis auxilia denegant. Thucyd.

Solvunt pacem, non qui bellum primi mouent: sed qui per insidias foederum tempore arma capiunt. Procop.

Nulla inter mortales maior necessitas, quàm fidei seruandæ, qua sublata neque imperia possunt, neque aliud quicquam permanere. Scodrensis.

FOELICITAS.

Calamitas querula est, & superba foelicitas. Curt.

Nihil tam superbum, nihil tam in-

tractabile ac morosum, quàm homo, quem foelicitatis opinio corripuerit. Plutar.

Foelicitatis & moderationis diuiduum contubernium. Valer.

Nullus est, qui vsquequaque foelicitate fruatur. Plut.

Rara temporum foelicitas vbi sentire, quæ velis: & quæ sent as, dicere licet. Tacitus.

Iustitia & charitas vbicunque inter mortales fouentur, foelicem proculdubio remp. reddunt. Agathias.

Læta & prospera negotia vtpote cum diuina suffragatione fouentur, humana ope minus indigent. Valer.

Nulla vnquam tam solida foelicitas, quam non aliquis fortunæ casus violauerit. Sabel. Bizarus.

Institutum mortalibus natura recen-tem aliorum foelicitatem agris oculis introspicere. Tacitus.

Rebus secundis etiam egregij duces insolecunt. Egesipp.

Secundæ res acrioribus stimulis animum explorant: quia miseræ tolerantur,

lerantur, foelicitate corrumpimur. Tacitus.

Foelicitatis cultus maiore ex parte adulationi, quàm charitati erogatus, suspectus perinde, ac si plus perat, quàm impendat. Valerius.

Auersæ res se domant, & docent quid opus sit facto: secundæ res lætitiæ trāuersum trudere solent à rectè consulēdo atque intelligendo. D. Ca-tonis. Sallust.

Secundæ res foelicem, magnum faciunt aduersæ. Sallust.

Supra mortalem foelicitatem eundem & valentissimum & sapientissimum esse. Valerius.

FOR TITVDO.

Qui in aduersum aliquem casum inciderunt, si id forti ac magno animo tolerant, plerunque fortunam suam in melius vertunt. Polybius.

Forti animo, & honesta petenti audentique, neque dij neque homines desunt. Iouius.

Facere fortia, aut pati, virorum fortium est, quos nihil formidare oportet.

ret: nisi quod turpe est, & ignominio sum. Sabellicus.

Decet viros fortes atque moderatos optima quidem optare: sed ferre quæcunque incidunt. D. Alexandri Seuer. Herod. Sabel.

Nihil tam decet virum fortem, quàm pro gloria dimicare, quæ eo plenior venit, quo maius certatibus proponitur periculum. D. Titi. Sabel.

Viri fortes emori potius liberi, quàm serui cum ignominia viuere didicerunt. Iouius.

Res secundas aut aduersas immoderate ferre, non fortium virorum est: sed hoc diffidentis, illud humanas vires obliuiscntis. D. Totilæ. Sabellicus.

Probabilior fortitudo, quo minus cum stoliditate consentit: illa reprehensionem meretur, cui vires temeritas administrat. Procopius.

Tenacius iniuriarum vel beneficiorum imagines fortiū, quàm mollium animis inherere consueuerunt. Idem.

Non

Non viri fortes dicendi, qui dolore fatiscunt, & famis metu franguntur. Iou. Honigerus.

Viro forti omne tempus anni ad res gerendas idoneum est. A. myl.

FORTUNA.

Nulla sapiētia vel virtute, quæ per mortales geruntur, administrari putandum est: sed esse dæmonem nescio quem, aut fortunam humanam fouentem animos, vt eo tandem, & temerè nescio quo pacto traducantur, vbi nulla sit rebus gerendis interpellatio. Procopius.

Fortunæ potentia nullis humanis rationibus resistere licet, ne sapientissimis quidem. vnde persuasum habemus, eam omnes actiones humanas præsanxisse, vt necessarîo consequantur: eamque vim fatum vocamus, quod nihil sit, quod illa non efficiat. Iosephus.

Fortunæ nullus mortalium imperare potest. A. myl.

Fortunam mutaturus Deus consilia corrumpit, efficitque, vt quod ac-

D 3

cidit, etiam meritò accidisse videatur, & casus in culpam transeat. Paterculus.

Rarò simul hominibus bona fortuna, & bona mens à dijs dantur. D. Afrubalis. Liuius.

Plerunque accidit, vt ibi virtus superest, fortuna deficiat. Iouius.

Id in summa fortuna æquius, quod validius. Tacit.

Quæ casus obtulit, in sapientiam vertendum. Idem.

Leui momento salus pestisq; summorum sæpe hominū pendet. Amy.

Rerum calamitates non minus inscitè procedunt, quàm hominum cogitationes: ideòque quoties aliquid inopinatum accidit, cōsueuimus fortunam incusare. Thucyd.

Vt urbium & imperiorum: ita gentium fortuna nunc floret, nuncque senescit & interit. Paterculus.

Nihil tam gratum fortunæ, quàm vt ea quæ sunt in publicis actibus euentuū varietate mutetur. Vopiscus.

Fortuna vtraque vires suas in longioris

giotis vitæ regib; ostendere mortalibus præclarū ducit: & qui duces nullam nisi secundam in summis conatibus semper experti dicuntur, iuuenes ferè fato functi sunt. Aemyl.

Qui totus ex fortuna pendet, nec fatietatem sentit vliam, nec integrā fœlicitatem. Sabellicus.

Homines ex euentu fortunæ, quæ prius consulta sunt iudicant. Procop.

Fortuna tum omnia sibi vendicat, cum prudentiæ locus nullus est inter maximas opes, potentiamq; relictus. Iouianus Pontanus.

In magnis cladibus præcipua fortunæ iniuria, cum duces ipsos è medio tollit. Pausanias.

Tentare fortunam eius est, cuius res angustæ cum sint, spes etiam longè angustior in dies futura videbitur. Pontanus.

Tentare fortunam, vbi consilio locus, temerarium. Idem.

Fortuna ipsa desperatis rebus ad optima quæque, & maxima audendum compellit. Procopius.

Eximia gloria sæpius fortunę, quàm virtutis beneficium. Curtius.

Fortuna quum semel arriserit, augentes secundo passu subsequitur. Iouius.

Fortuna in rebus sese offerentibus neglecta, non aequè postea redire solet. Procopius.

Tenax fortunæ, vbi fauere cœpit, tenor. Sabel.

Breues & mutabiles vices rerum sunt, & fortuna nunquam simpliciter indulget. D. Darij. Curtius.

Fortuna sanis, plerunque consilijs infesta, quæ optima ratione prouisa sunt, præuertit. Iouius.

Fortuna aduersa nullo modo corrigi potest, malis autem ex culpa prouenientibus voluntas facillè medetur. Procopius.

Cum primas spes fortuna destituit, futura præsentibus videntur potentiora. Curtius.

Fortuna immodicæ aut vehemētissimè fauet, aut persequitur. Polydorus.

Rarò

Rarò simul hominibus bona fortuna, & bona mens à dijs dantur. D. Astrubalis. Liuius.

Fortuna plerunque eos quos plurimis beneficijs ornauit, ad duriorē casum referuat. Cæsar.

Fortuna aucte foelicitati, & crescentibus honoribus semper infesta. Iouius.

Neque consilio neque ratione fortuna semel inclinata sisti potest. Sabellicus.

Nemini mortalium dij dederunt certam futurorum sciētiam, nec post homines natos quisquam extitit, cui omnia cesserunt prosperè, nusquam aduersante fortuna. Polybius.

FRAS.

Fraus cum in omnibus foeda, tum verò in ijs, qui maiori dignitate sunt præditi, foedior est, quàm aperta violentia. Thucydides.

Violentia iure potentie, quam fortuna ipsi largitur vitur: fraus autem insidijs iniusti propositi grassatur. Idem.

D 5

Dolo ac fraudi apud ignorantes locus est: scientibus verò dolum intendere, non aliud est, quàm risum mouere. Naclerus.

FUGA.

Resistendo & pugnando pauci viri cadunt: inclinata verò semel acie, versaque in fugam, paucissimi euadunt. Polybius.

Qui fugit, iacturam magnam facit: non solum enim inuenit persequentes, sed ex amicis inimicos & hostes habet. Comminæus.

FUROR.

Animi furor mentes hominum in prælijs stimulare ac rapere consuevit. Arrianus.

Homines illicita magis poscunt, prohibitaque furore persequuntur. Lamprid.

Manifesti furoris ea vltro suscipere, quæ nullo modo sustineri queant. Nicephorus.

In pœnis furor est summa, & calamitates auget. Melanthon.

Homines multa futura sibi ipsis incommoda inferunt ob futurorum
ignora-

ignorationem. Agathias.

Solent mortales dum rerum præsentium admiratione capiuntur, futura quædam prognosticari: & dum molestijs opprimuntur, temerè contemplando futura prædicare. Procopius.

GLORIA.

Nulla est tanta humilitas, quæ dulcedine gloriæ non tangatur. Iouius.

Gloria in primis virtutis comes: etenim viris fortibus omnes opitulari volunt. Xenophon.

Gloria sequentes fugit, fugientes sequitur. Plut.

Sapientibus cupido gloriæ nouissima exiit. Tacit.

Nemo tam sanctus, qui dulcedine gloriæ non capiat. Aen. Sylu.

Nec ignis cõcipit fumum, nec gloria gignit inuidiã, si repenti vtrūque, atque celeriter emicuerit. Plut.

Quisquis ob maximas res inuidiam suscipit, rectè is sibi consulit: nam odium non diu durat, verum splendor in præsens, & perpetua in

posterum gloria celebranda relinquitur. D. Periclis. Thucyd.

Decorus & honestus vitæ finis cū dignitate & gloria præstantior, quàm salus cum ignominia. Iouius.

Citò gloria obsolescit in sordidis hostibus. D. Crateri. Curtius.

Gloriam & ignominiam rerum ipsarum exitus nuncupare solet. Procopius.

Quicquid scelere partum est, gloria vacuum cæsetur, tenuesque & occiduos fructus habet. Procop.

Ita ferè humani ingenij libidine comparatum est, vt inter se vicini gloria & inuidia certent. Nauclerus.

GRATIA.

Minus turpe est similem gratiam non reddere, quàm eam quæ cum iustitia debetur, per iniustitiam reddere. Thucyd.

Acerbius exigi non debent, quæ sponte offeruntur, alioqui gratiæ & officij nomen exiunt, Bap. Egnat.

Gratia apud summos principes in
lubrico

lubrico posita. Iouius.

HONESTVM.

Honestum est, & æquum & pius, & longè iucundius benefactorū meminisse, quàm iniuriarum. Xenophon.

Omnia honesta & vtilia videntur tantisper, dum vsus eorum rectus est, quo per eos qui illis præfunt deprauato, eadem turpia habentur, & inutilia. Halycarn.

Generoso homini cum honestate vincere optandum: cum turpitudine verò nec salus quærenda. Plut.

HONOR.

Qui honorem adpetunt, laborem omnem subeunt, omne periculum sustinent. Xenoph.

Verus honor consistit in beneuolentia & amore eorum, qui memoria recolunt benefacta accepta. Plut.

Quibus honoris ac laudis innata cupiditas est, plurimum à pecudum natura differunt: ac viri planè, non homines tantum existimantur. Plutarchus.

Nimius honos inter prospera re-

bus aduersis in solatium cadit. Tacitus.

HOSTIS.

Omnes qui conantur patrias consuetudines mouere, & ornatum veterem administrandi corrumpere, alieni sunt & hostes. Polybius.

Querela est amicorum de amicis officio non fungentibus: accusatio de hostibus, qui iniuria affecerunt. Thucydides.

Qui dum hostis est, vehementer nocuit: is si amicus fit, satis est profuturus. Idem.

Qui quæ hostibus placent, promptius exequitur, iure pro hoste habendus. Procopius.

Quisquis gratificando hostibus minime sibi committenda committit, is sanè tutissimè degit. Thucyd.

Benignitate atque clementia hostem vincere, quàm armis præstat: hic magnam laudis partem commilitones sibi vendicant, illic omnis victoria tribuitur duci. Polyb.

Commodius atque facilius auro arcen-

arcetur hostes, quàm ferro, ac viribus in ipso discrimine sustinentur. Iouius.

Præstantius hostibus dicendi libertatem adimere, quàm amicis. Plut.

Hostes semper timendi, nunquam contemnendus aduersarius. Scodr.

Recedere ab hostibus, honestum videri non potest: at eosdè insequi, ignauioribus etiam animos addit. Xenop.

De præda hostis, non de lachrymis prouincialium miles habeat. D. Aureliani. Vopiscus.

Hostile odium iure naturæ omni vacat crimine. Nicetas.

Nihil homini suauius, quàm vt hostes sibi dent terga. Procopius.

Iniquum est iniuria ac dolo hostes vincere. Plut.

Ad internecionem vsque pugnare cum hostibus, bonum virum non decet: sed quoad corum qui deliquerunt, malefacta purgata sint atque correcta. Polybius.

Solent qui suos infestos experiuntur, hostium amicitiam expetere, eosque pro amicis colere. Nicetas.

Rarò quisquam de hoste bene sensit. Naucerus.

HUMANÆ.

Nihil rerum humanarum firmum ac certum est: sed omnia incerto euentu velut in mari æstuant & afflictantur. Nicephorus.

Nihil humanis viribus cōfectum, quod non ab humanis æquè viribus destrui possit. Polydorus.

Res humanæ non tam facile crescunt, quàm à statu suo discedunt. Idem.

Sic se res habent humanæ, vt nulla in eis sit diuturna fœlicitas. Sabellicus.

Nihil in humanis rebus tam arduum, nihil nostra ope tam munitum, quod sibi diu incolumemansurum affirmare possit aliquis. Sabel.

Humanæ res ita se habent, vt publica pietas nulla firmè sit, quæ ambitione careat. Idem.

Res humanæ ita se habent, vt nihil æquè ac fœlicitas odium pariat. Idem.

IGNAVIA.

Si author malorum es, iniustus videris: si non vlcisceris acceptas iniurias, ignauus. Herodianus.

Timidus & ignauus est, qui cum non oportet, mori desiderat: & refugit, cum est opportunum. Marcel.

Turpissimum, res virtute fortitudineq; partas amittere per stultitiam & formidinem. Polybius.

Præclare opus facere, & negligenter facere, tantum inter se discriminis habent: quantum inter se differunt, prorsus opus facere, & prorsus otiosum esse. Xenophon.

Plerumque fit, vt ex dolore ignominie vel ignaui milites ad virtutem accendantur. Iouius.

Vt quisque ignauus animo, procax ore. Tacitus.

Ignauissimus quisque, & in periculo non ausurus nimius verbis, linguæ ferocis. Tacitus.

IMPIETAS ET IMPROBITAS.

Facinoris impietas euidentis est, euentus incertus. Zonaras.

Iniustitia & impietas erga Deum, vt fugienda maximè sunt: ita prodesse nil poterunt, & in ipso præsertim bello. Agathias.

Ita ferè accidere solet, vt cum nequissimus quisque vult obesse, nihil minus in inferenda iniuria respiciat quàm causam. Sabellicus.

Solius immanitatis barbaricæ gravis nocere. Egesip.

Timida res est improbitas, ac suo pte testimonio cõuincitur, & arguente conscientia nihil boni expectat. Nicetas.

Facilior est inter malos consensus ad bellum, quàm in pace ad concordiam. Tacitus.

Ille operam ludit, & vitam suã magno obligat scelere, qui homini improbo auxilio est: quia ab eo pro beneficio plurimum maleficium recipit, & à Deo meritam ad vltimum poenam semper habet. Polydorus.

Improbior fit, qui impunè peccat, nemo malus statuit sibi peccandi modum. Sabellicus.

Impu-

Impunitate & mora inualefcunt malorum vires. Iouius.

Pessimus quisque diffidentia præsentium mutationem pauens, aduersus publicum odium priuatam gratiam præparat, nulla innocentie cura, sed vitæ impunitate. Tacitus.

Si prohibita impunè transcendis, neque metus vltra, neque pudor est. Tacitus.

Vbi semel à recto deerratum in præceptis peruenitur, nec quisquam putat turpe, quod alijs fuit fructuosum. Paterculus.

Malis ignoscere, idem quod bonos perdere. vbi enim bene & male facta contempseris, segnior fit bonus ad virtutem, malusque improbior. Sabellicus.

Ij à quibus indignitas venit, digni sunt quorum calamitatibus gaudeamus. Thucyd.

Quisquis à quo non oportuit læsus est, acerbior est si euasit, quàm iu-

stum in hostem. Idem.

INDUSTRIA.

Quicquid animo, quicquid manu, quicquid lingua admirabile est: ad cumulum laudis industria perducitur. Valerius.

Languescet industria, intendetur fœcordia, si nullus ex se metus aut spes, & securi omnes aliena subsidia expectabunt. D. Tiberij. Tacitus.

INEXPECTATVM.

Rapiunt consilium repentina & inexpectata, & longè præter opinionem incidentia. D. Periclis. Thucydid.

Homines rebus inexpectatis si bonæ & iucundæ fuerint, vehementius delectantur: si malæ & incommodæ, multo magis perterrentur. Xenophon.

Etiam fortes viri subitis terrentur. Tacitus.

Quos mala præter expectationem opprimunt, nullius peccati sibi confcios: hi non mirum si obstupescunt, & extra se te quodammodo rapiuntur.

tur. Nicephorus.

INGENIVM.

Præclara ingenia quemadmodum virtutes maximas: eodem pacto vitia quoque maxima producere solent. Plutar.

Vegeta & strenua ingenia quo plus recessus sumunt: hoc vehementiores impetus ædunt. Valerius.

Sic natura comparatum est, vt mo destissima ingenia exasperentur irritata cõtumelijs: sed eadem facîle mitescant officijs. Halycarn.

Multi eo ingenio & ea natura sunt, vt iniuria laceffiti molestius verba, quàm facta ferant. Plut.

Mansuetis ingenijs reprehêssiones plus ferè voluptatis adferunt, quàm doloris, eorumque memoria scintillas honestatis in animis velut ignem sub cineribus delitescētē ad cauenda in posterum similia delicta excitat. Nicetas.

Praua foedaque ingenia obsurdescunt salubribus consiljs. Sabellicus.

Humanum ingenium vtranz; in partem immodicum siue persequi, siue obsequi malit. Aen. Syluius.

Solet humanum ingenium humanitatis obliuisci, nisi incerta fortunæ momenta singulari prudentia moderetur. Niceph.

Id mortaliū est ingenium, vt exiguum doloris leuamen in lucro deputemus. Nicetas.

Quod in pomis est, itidem in ingenijs. Quæ dura & acerba nascuntur, post sūt mitia & iucūda: sed quæ gignuntur dulcia & mollia, mox putria fiunt. Gellius.

Augescente corpore ingenium pariter augetur, & consenescente consenescit: & ad res omnes elanguescit. Hero.

Ingenium plus quam vires corporis administrando bello potest. Pontanus.

Prauum ingenium aliena patientia non vtitur, sed abutitur: nec obsequio vllō, aut gratia mouetur, sed seueritate potius, & supplicio. Sabellicus.

Elata

Elata generosaque ingenia certam fidem præstant, nec ab æquitate discedunt: at si contempseris, facile coniurant. Iouius.

INIURIA.

Beneficia promissa opperiri oportet, neque ante remunerari, quam facta sint: iniurias autem imminentes præcauissē, iustum est magis quam expectauissē. Gellius.

Qui iniuriam accipit, illam haud dubiè aliquanto leuius perfert: si eum qui intulit, & fateri se deliquissē, & iniuriæ poenitere animaduertat. Arrianus.

Homines natura sunt promptiores ad vindicandam iniuriam, quam ad rependendum beneficium. Machiauellus.

Natura ita cōparatum est, vt iniuria pressi malè velint opprimentibus. Polybius.

Speciosius aliquanto iniuriæ beneficijs vincuntur, quam mutui odij pertinacia pensantur. Valerius.

E 4

Qui suis exiit bonis, nunquam iniuriarum obliuiscitur. D. Pertinacis. Herodianus.

Qui propulsat iniuriam, confidentior ex conscientia fit, atque ex iustitia spem bonam mutuatur. D. Alexandri Seueri. Herodianus.

Infœlices misericordia, potêtes inuidia semper sequitur. Polydorus.

Qui laceffit ipse sibi iniurius videtur: contra laceffitus melius sperat, fiduciamque ex æquitate causæ concipit. Sabellicus.

Ij homines indignari potius solent, quibus iniuria infertur, quàm quibus vis. nam fraudare alium, significat illic esse iuris æquabilitatem: cogere verò, illic esse superiorem. Thucydides.

Qui detrahit alteri iniurius est, quòd non præsentem accusat: qui illi credit, iniurius, quòd plus credit, quàm rem compertam habeat. Herodotus.

Procliuius est iniuriæ, quàm beneficio fidem exoluere: quia gratia onerari,

ri, vltio in quæstû habetur. Tacitus.

Fieri non potest, vt qui iniuriam fecerit, vel vim intulerit, in certaminibus ipsis probè se gerat. Procopius.

Magnarum iniuriarum magnæ à dijs sunt vltiones. Herodotus.

In humanis ita comparatum est, vt illatam iniuriam facilè obliuiscamur, recordemur acceptam. Sabellicus.

Maior solet esse iniuriam arcantis virtus, quàm inferentis. Scodrensis.

Eiusdem criminis reus existimatur, qui vim cuiquàm infert, & qui res proximo non volens restituit. Procopius.

INOPIA.

Clausis annonæ subsidijs, inopia ac discordia hosti conciliantur. Tacitus.

Corruptus in spè rapinarum egen-
tissimus quisque. Idem.

INSCITIA.

Periculosum ea dicere vel agere aliquem, quæ ignorat. Xenophon.

Qui nouit, neque id quod sentit, neque explicat, perinde est, ac si nesciat. D. Periclis. Thucyd.

INSIDIÆ.

Insidiatorum animus, ubi fallere se cognoscit, ferox est: ubi deprehensum se intelligit, timidus & imbellis. Amylius.

INTEGRITAS.

Tanta integritatis reuerentia, vt facillè nos illorum admonitionem, obiurgationem, reprehensionem patiamur eorū, quos certò scimus non esse improbos. Polydorus.

Iniustam necem non nobilitas, sed innocentia facit. Egesippus.

INUIDIA.

Cæca inuidia est, nec quicquam aliud scit, quàm detrectare virtutes, corrumpere honores, præmia earum. D. Manlij. Liuius.

Inuidia crescentis dignitatis semper comes. Iouius.

Commune aularum vitium inuidia. Amyl.

Nulla tam modesta foelicitas, quæ malignitatis dētes vitare possit. Vale.
Inuidi

Inuidi homines nihil aliud acquirunt, quàm ipsorum tormenta. D. Alexandri. Curtius.

Tam cæca est inuidia, & eo modo adimit sensum hominibus, vt seipsum in ruinam præcipites dedant, vt quos oderunt, vlciscantur. Girardus.

Obtrectatio & liuor pronis auribus accipiuntur, quippe adulationi foedum crimen seruitutis, malignitati falsa species libertatis inest. Tacitus.

Intacta inuidiæ media sunt, ad summa semper tendit. Liuius.

Fieri non potest, vt liuorem ac inuidiam quisquam in secundis rebus effugiat. Iosephus.

Rarò inuidetur eorum honoribus, quorum vis non timetur. Paterculus.

Vt in humidioribus lignis vermes nascuntur: ita in splendidis ingenijs æmulationis & inuidiæ stimuli existunt. Nicephorus.

Nulla ingenia tam prona ad inuidiam sunt, quàm eorum qui genus
& for-

& fortunam suam animis non equat: quia virtutem & bonum alienum oderunt. Liuius.

Nihil adeo inuidiae faces, quam patrii impar virtus excitat. Saxo grammaticus.

Atrox inuidia immodice potentiae saeva comes. Iouius.

IRACUNDIA.

Omnes qui ante oculos suos subito insolitum quippiam patiuntur, ita curia subit: & qui ratione minimum vtuntur, ij plerunque ad agendum furore profiliunt. Thucyd.

Nullus est morbus animi, qui magis habeatur odio, quam ira, vel contemnatur magis. nam multa sunt horrenda, quae designat, multa rursus ridicula. Plut.

In ira nihil decentius, quam quum adest, silentium. Idem.

IUSTITIA.

Illud viuendi genus, quod maximis copijs, opibus, principatibus nititur, si cum iustitiae dignitate coniungitur, diuinum fit: si disiungitur, a fera & agresti vita nihil distat. Plut.

Ea

Ea vis diuinæ iustitiae est, vt quis minus cernat, minus prouideat, minus caueat, cum vicinus est ad malorum facinorum poenas reddendas. Polydorus.

Frustra requiritur fortitudo, vbi iustitia defuerit. Procop.

Pecunia per vim & fraudem quaesita, iusto Dei iudicio procurante, etiam bene partam vnà corrumpit & absumit. Nicetas.

Quicquid iuste geritur, felices solet sortiri euentus. Scodrensus.

Studia hominum liberalitate atque iustitia facile comparantur. Iouius.

IUDICIUM.

Est difficile sic aliquid agere, vt nihil omnino delinquas: atque etiam si qui sine delicto quid fecerint, difficile est in iudicem non incidere iniquum. Xenophon.

Non facile reperiri potest opus, in quo quis non accusetur. Idem.

Caeca humanae mentis iudicia, saepe laeta pro tristibus, & pro laetis tristitia ducunt. Aen. Syluius.

Sæpe honestas rerū causas in iudicium adhibeas, perniciosi exitus consequuntur D. Othonis. Tacit.

LABOR.

Virtutem quidem omnes planè amant, sed quia per laborem queritur, multi eam deserunt. nam adipiscendi ratio dubia, in adipiscendo labores manifesti. Xenophon.

Qui labores aut ærumnas aut ignominiam supra modum formidat, is à sua molitie superari non animaduerit. Plut.

Quæcunque bona sunt, ac præclara, eorum nihil sine labore ac studio diu hominibus largiti sunt. Xenoph.

Negligentia & ignauia vel optimè constituta corrumpunt: labor cum meditatione coniunctus, & cura vel re malè gesta plurib profuit. Procop.

Labor voluptasque dissimilia natura, societate quadam inter se naturali sunt iuncta. Liuius.

Qui non labore doceri, sed in voluptatibus importunis degere volunt, hi natura pessimi, qui nec legibus,
nec

nec rectè dictis obediunt. nam quia labores nesciunt, qualem virum bonum esse oportet, non inueniunt. Xenophon.

Præclara quæque sudore maximo laboréque conficiuntur. Scodrensis.

Labore miles probatur, non molitudine. D. Pertinacis. Herodianus.

Labor militiæ assidua frugalitatis consuetudine facilius fit. Iustinus.

Laborem in victoria nemo sentit. D. Alexandri Seueri. Lampridius.

Labores ac discrimina pro re honesta aggredientibus, vt viuere: sic mori dulce, cum immortalem sui nominis memoriam posteritati relinquere se sciant. D. Alexandri. Arrianus.

Nihil est, quod non assidua meditatio facillimum reddat. Vegetius.

Extremæ dementiæ, velle laboribus adipisci, quod ocio possit acquiri. Tacitus.

LAUS.

Laus falsa, & precibus expressa, perinde cohibeatur quàm malitia, quàm

crudelitas. Tacitus.

Nascentem laudem comitatur fauor, contemptus senescentem. Sabel.

Ad magnam laudem opesque ingentes parandas, contendētibus per omnes asperitatum difficultates fortissimè enitendum, Leuin. Apoll.

Generosus grauem etiam rerum suarum iacturam facilè contemnit: quum amplissima veræ laudis, ac ingentis famæ commoda latè prospiciat. Iouius.

Plurimum sibi laudis pariunt, non qui inferiores deuicerunt: sed qui animi fortitudine præstant. Tacit.

Multa conuicia, multæ laudationes præter æquitatem in vita versantur. Illa in eos qui nihil commiserūt, hæc in eos, qui nihil laude dignum gesserunt. Nicephorus.

Ad laudem multo est illustrius ab amicis propulsare, quàm inimicis inferre periculum. Otorius.

Præclarius ab infracti animi constantia, quàm à felici victoriæ successu laudem ferre. D. Solymanni. Iouius.

Lex

LEX.

Leges egregiæ, & exempla honesta apud bonos ex delictis aliorum gignuntur. Tacitus.

Leges in facta constituuntur, quia futura in incerto sunt. Tacit.

Non utendum imperio, vbi legibus agi potest. Idem.

Nihil vitæ hominum ad felicitatē comparandam vtilius, quàm leges, iustitia & pax. Diodorus.

Quæ nec legibus constant, nec optimis institutis, ab omni virtute destituantur necesse est. Procopius.

Leges à victoribus dicuntur, accipiuntur à victis. D. Alexandri. Curt.

Ex quacunque ciuitate ius legesque exulant, in eam seditio bellumque solent ingruere. Halycarnass.

Nulla lex satis commoda omnibus. D. Catonis. Livius.

Mars tyrannus, lex autem omnium rex. D. Pindari. Plut.

Melius agitur cum ciuitate, quæ malis legibus constanter vtitur, quàm cum ea quæ bonis, sed inconstan-

F

ter. Thucydides.

Difficilius prouincias retinere, quã facere: viribus parantur, iure retinentur. Nauclerus.

Aegerrimè nouis legibus homines deuinciri volunt, si indurata iniquarum consuetudinum vsurpatione ualescentes frenos inoletæ licentiæ ab iisdem imponi intelligant.

Leninus Apollonius.

Inualida legum auxilia, quæ vi, ambitu & pecunia turbantur. Tacitus.

Suus cuiq; genti ritus, suum cuique ciuitati ius augustum sanctumque est. Aemyl.

LIBERTAS.

Spes libertatis prædulcis ad expendendum: sed plerunque grauis ad adipiscendum. Egesippus.

Multis dum libertas peritur, seruitus accumulatur. Idem.

Falsò libertatis uocabulum obtenditur ab ijs, qui priuatim degeneres, in publicum exitiosi, nihil spei nisi per discordias habent. Tacitus.

Libertas apud proteruos citò perit, nisi

nisi respublica moderatis consiliis regatur. Iouius

Omnes qui sapiunt, vbicunq; libertatem tueri datur, ibi patriam existimant. D. Bibuli. Appianus.

Privatum abest crimen, vbi publicæ libertatis vindicta peragitur. Saxo Grammaticus.

Honestius fortiusque propria libertas defenditur, quàm aliena oppugnatur. Sabellicus.

Melioribus auspiciis libertas defenditur quàm eripitur. Iouius.

Vera & naturalis libertas est eius quod licet, non quod placet. Girard.

Adaperti, & liberè sentientis persona inexpectatis sepe iniurijs exposita censetur. Iouius.

LICENTIA.

Diutina licentia & iniuria quasi iure & æquo nititur. Tacitus.

In magna licentia quisque suis moribus facillè seruit, effuseque blanditur. Iouius.

Est difficilè in maxima licentia moderari sibi, quasi que frenos impone-

re cupiditatibus. D. Marci Antonini. Herodianus.

Malum est eum imperare, sub quo nemini quippiam concessum sit: sed longè peius sub eo vivere, sub quo omnia licent. Dion Cassius.

L I T E R A E.

Mandare literis, quæ facienda sunt omnia, non magis facile est, quàm omnia futura scire. Xenophon.

Quanto quisque industrius est, aut fortior, animosiorque, tanto fauere in genijs ac literis magis debet. Acn. Syl.

Literas quisquis odit, earum quoque filias humanitatem, Reipub. amorem, pacem virtutesque alias. D. Seneca. Curio.

L V C R V M.

Nunquam quisquam lucro apponit, quod vtilitatem in commune parit. D. Pertinacis. Herodianus.

L V X.

Lux adeò iucunda & amabilis, vt nihil eorum quæ natura voluptatem adferunt, absque luce cupiat in tenebris esse. Plut.

Hoc ipsum quod viuimus, quod in hominum genus adsciti sumus, in hoc à Deo datū, vt innotescat. Idem.

L V X V S.

Necesse est, ut magnum luxum ac prodigalitatē eximia timiditas atque molities consequatur. D. Alexandri. Arrianus.

M A G N A N I M I T A S.

Sola magnanimitas non senescit, nec magis in affecta iam ætate lucrari delectat, quàm honorari. Thucyd.

Oportet quæ diuinitus necessariò, quæ ab hostibus fortiter ferre. Idem.

Maiore animo tolerantur aduersa quàm relinquuntur. Tacitus.

Præstantissimo cuique animo æquissimè iudicant, qui apertissimè dura simul & iucunda cognoscunt, & ob id à periculis se non subtrahunt. Thucyd.

Magnanimum & fortem virum decet in rebus aduersis æquabilitatē tueri, seque ad humanos casus constantem atque inuictum exhibere: nec tam de præteritis rebus, de quib.

nulla hic amplius consultatio haberi potest, & potius de futuris cogitandum. Bizarus.

Ille magnanimus verè, qui non modo mortem minimè formidat: verùm etiam inanes multitudinis opiniones nihil curat. Orosius.

M A L V M.

Expectatio mali malo ipso molestior. Appianus.

Domestica mala tristitia opperienda. Tacitus.

Summa mala tergiuersationem non patiuntur, in quibus vel exigua negligentia summæ rerum est eversio. Tacitus.

Mala difficulter incipiunt, facile crescunt. Machiau.

Remota mala minus molesta sunt, quàm propinqua: & quod expectatur, etsi pessimum fuerit, leuius eo ducitur, quod vrget in præsentia. Nicetas.

M E T V S.

In metu consilia prudentium, & vulgi rumor iuxtà audiuntur. Thucydides.

Timor

Timor prospicere futuris admonet, & diligentiam docet. Egesippus.

Colluuiæ hominum non nisi metu coercentur. Tacit.

Vt metu repetundarum fracta avaritia est: ita vetita gratiarum actione ambitio cohibetur. Tacit.

Qui priuatim sibi aliquid timent, ij captant ciuitatem perterrefacere, vt publico metu suum occultent. Thucydides.

Non turpis est metus, qui pro patriæ salute suscipitur. Iouius.

Qui nulla iniuria irritati ad lacerandum veniunt, ij etiam funditus perdunt metu periculi, quod eos manet ab hoste, si cum superflitem reliquerit. Thucyd.

Coercenda multitudo metu, quæ officio contineri non potest. Sabel.

Plerumque in summo periculo timor misericordiã non recipit. Caesar.

Qui cautè & cum metu res aggrediuntur, sapius superiores euadunt, quàm qui temerè & superbè tractant omnia. Argentonus.

Spes & metus æqualiter diuisa sunt. Iouius.

Sæpe minor manus, dum metuit maiorem, præ contemptu parum instructam profligauit. Thucyd.

Oportet in hostili terra militantes animo quidem esse præstanti, ad rem verò gerendam cum metu se præparare. Idem.

MILES.

Miles tria curare debet, corpus vt quã validissimum & perniciosissimum habeat, arma apta, animum paratum ad subita imperia: cetera scire, dijs immortalibus & imperatori curæ esse. Liuius.

Non minus modestia & continentia in milite, quàm virtus & magnitudo animi desiderantur. Cæsar.

Non facile in officio potest miles contineri ab eo, qui necessaria non subministrat. Xenoph.

Sicut bene exercitatus miles prælium cupit, ita formidat indoctus. Vegetius.

MILITIA.

Parendo potius quàm imperia ducum

cum sciscitando res militares continentur. D. Othonis. Tacitus.

Sacramentum militiæ nullo vel præsentis mortis metu violandum. Iouius. Honigerus.

Scientia militiæ neminem sine æmulo finit. Tacitus.

MISERICORDIA.

Fœlicissimorum misericordia eo facilius esse debet, quo humana contempnantes ob subitos atque inopinatos casus eos deprecari vident, quos paulo antè ad nocendum potentes conspexere. D. Asdrubalis. Appianus.

Egregium hostem abiicere, non minus laudabile quàm infelicis scire misereri. Valerius.

Quos iniuriæ inuisos faciunt, grauos miserię reddunt. Idem.

MODERATIO.

Perpulchra res est, si quicquam aliud in rebus humanis vel prosperis vel aduersis animi moderatio. Arrianus.

Nihil tam præclarum, aut tam magnificum, quod non moderatione temperari desideret. Valer.

Omnibus in rebus plurimum mediocritas potest, praestatque nihil videri affectasse, quod cuiquam intolerabile futurum sit. Polybius.

Siue viribus quis polleat, siue genere excellat, siue fortuna Alexandrum exuperet, siue quis Asiae imperio Africam adiungat, & cum his Europam continuet: nisi moderatio animi adsit, foelix esse non potest. Arrianus.

MOLLITIES.

Immodica mollities rebus gerendis nihil aptior quam dementia. Nicetas.

MORS.

Vita & mors iure naturae sunt, ut sine dedecore cum ciuibus fama & fortunis integer agas, id dono datur, & accipitur. Sallust.

Mors omnibus ex natura aequalis, obliuione apud posteros, vel gloria distinguitur Tacitus.

Minus timet meritem, qui minus deliciarum nouit in vita. Vegetius.

Mare, coelum, terra, casus, natura, aus, iniuria, interitum afferunt, & vita non.

nonnunquam morte ingrator. Aemilius.

Iguavis aequè ac fortibus mors fatalis: sed gloriosa nunquam, nisi bonis viris contingit. Halycarn.

MULTITUDO.

Nulla est ciuitas, quae non & improbos ciues aliquando, & imperitam multitudinem semper habeat. Liuius.

Natura multitudinis aut saeuit humiliter, aut superbè dominatur: libertatem, quae media est, nec spernere modicè, nec habere sciunt. Idem.

Sunt populi ad deteriora procliuēs, & quicquid multitudini gratius est, locum obtinet. Appianus.

Non à multitudine incomposita atque infelici ratio exigenda. Idem.

Multitudo disciplinae insolens, ipsa sibi impedimento in prosperis ad victoriam, in aduersis ad pugnam. Egesippus.

Multitudo incondita nihil sani;

vel momenti habet, si virtus ei oppo-
natur. D. Baiazetis. Chalcondyles.

Populari multitudine nihil neque
insipientius, neque insolentius. He-
rodotus.

Multitudo ex improvisis ac repen-
tinis magis, quàm consultis & cogita-
tis ad spem salutis erecta. Plut.

In multitudine neque modus, ne-
que consilium, neque ratio inest vlla,
cum immodicæ libertatis studio du-
citur. Oforius.

N A T U R A.

Natura quemadmodum nascen-
di, ita gignendi legem scribit: ideo-
que parentes filios alendo, eos ne-
potum nutriendorum debito alliga-
uerunt. D. Camilli. Valerius.

Ingeniosa ad sui tutelam natura.
Scodrensis.

Ita natura comparatum, vt sua
quemque damna magis, quàm publi-
cus dolor moueant. Aemyl.

Instita mortalibus natura pro-
perè sequi, quæ piget inchoare. Ta-
citus.

Paucis

Paucis natura præesse dedit, pluri-
bus obtemperare. Egesippus.

Humana natura moribus, doctri-
na & legibus constricta, sæpius iceiera
occultat, ac probitatem honestatem-
que præ se ferre videtur. Plut.

Quicquid cum natura pugnat, &
iustos limites excedit, nihil hilarita-
tis & voluptatis habet. Nicephorus.

Est perpetua naturæ lex, vt alia sub-
inde obscurentur & intereant, alia in
locum nascantur & florescât. Curio.

Natura comparatum est, vt è mol-
libus regionibus molles viri existant,
neque ex eadem terra admirandæ fru-
ges, & egregij bello viri gignantur. D.
Cyri. Herodotus.

Natura comparatum est, vt sæpe
sponte cedentibus cedamus libenter,
insolentibus etiam contra animi pro-
positum cum periculo aduersemur.
Thucydides.

N E C E S S I T A S.

Humanæ imbecillitati efficacissi-
mum duramentum necessitas. Valer.

Dum necessitas yrget, & formido

ingruit: quæ rectiora sunt facta, vñ cunque & leuiter degustamus. Procopius.

Quicquid necessitas pro tempore vel priuatis hominibus, vel ciuitatibus extorquet, tantisper durat, donec cesset necessitas. Haly carn.

Turpe nihil, quod vi aut necessitate fit. Plut.

Efficacior omni arte imminens necessitas. Curt.

Vltima necessitas in rabiem vertit, atque eos plerunque, qui penitus de vita desperant, ex timidis longè fortifimos facit. Ionijs.

Ex necessitate virtus augetur. Aemyl.

Vitandum quicquid emendari non potest. Aen. Syluius.

Quod homines inuiti ac necessariò faciunt, neque diu neque diligenter facere possunt. Idem.

Ignauiam necessitas acuit, & sæpe desperatio spei causa est. Curtius.

Vehemens est necessitas, & extremum

num periculum satis est ad ingerendam audaciam. Polybius.

Facilè assumit pugnandi necessitatem, cui fugiendi imponitur necessitas. Aen. Syluius.

Nullum telum acrius homini necessitate, desperatione ac pernicitate datum. Aemyl.

Imperio dignos se exhibere debent, quos ad regendi necessitatem vis fatalis adduxit. Lampridius.

In tranquillo tempestatem aduersam optare dementis est, sanioris verò quauis ratione occurrere cum tempus aut necessitas vrget. Scodrensis.

NEGLIGENTIA.

Vbi summa rerum omnium negligentia oboritur, ibi timorem quoque, & in maxima securitate diffidentiam oboriri necesse est. Plutarchus.

Socordia eorum meritò irridentur, qui præsentis potentia credunt extingui posse etiam sequentis æui memoriam. Tacitus.

NOBILITAS.

Nihil est nobilitas generis, nisi morum nobilitas adfit, & humanitas. Herodianus.

Nihil in hac vita nobilius atque beatius, quàm inuicto animo suæ pariter atque alienæ fortunæ obuiam ire, perpetuisque beneficentiæ & liberalitatis operibus in sitæ virtutis famam extendisse. D. Canis Scaligeri. Iouius.

Nemo honestis parentibus ortus existit, qui non multo grauius flagitij dedecus, quàm supplicij formam reformidet. Iouius.

OBSEQUIVM.

Melioribus ac præstantioribus parere sine vlla turpitudinis nota salutare ac decorum. Plut.

Pauci reperiuntur, qui norunt gratificari. Pompon. Lætus.

Perenni obsequio etiam imperium intercidit. Tacitus.

OBSTINATIO.

Obstinatio parit amentiam, amentia rerum omnium obliuionem. Sabellicus.

Odium.

ODIUM.

Natura comparatum est, vt odium ex suspitione oriatur, & offensæ post odium veniant. Guicciard.

Acerrima proximorum odia. Tacitus.

Plerunq; acerba odia metus comprimunt. Egesipp.

Priuata odia publicis vtilitatibus remittenda. Valerius.

Haud facile animum veritati prouidere, vbi odium, amicitia, ira atque misericordia officiunt. D. Cæsar. Sallustius.

Ira & odium in pectoribus magnos fluctus excitant, pro cursu celerior illa, nocendi cupidine hoc pertinacius. Valerius.

In antiquis & acerbis similitudinibus difficile firmare cõciliationem, quia aut suspitione, aut vindictæ cupidine præpediuntur. Guicciard.

OPERA.

Nusquam nec opera sine emolumento, nec emolumentum sine impensa & opera est. Liuius.

G

OPES.

Ampla imperia, & nimia quæ expetuntur opes, multas & varias, ac vndique circumfusas molestias habent. Plutarchus.

Magnificentia & opes ludis amittuntur, non quærentur. Iustinus.

Præsentis fortunæ muneribus mortali animus inexplibilis. Aemyl.

Quantum quisq; opibus valet, tantum & iuris sibi arrogat. Idem.

OPPORTUNITAS.

Quæ factu optima videntur, nisi opportunè fiant, ingentes adferunt iacturas. Polybius.

Ei qui temporis opportunitatem neglexit, nec se rebus gerendis tunc statim accommodat, non licebit in posterum, quod omissum est, reuocare. Procopius.

Opportunitatis momenta redire nesciunt. Idem.

Serò facultas prætermissa lamentari facit eos, qui quamdiu licet, securitati suæ minimè prospiciunt. Oforius.

Priori potior solet esse conditio. Egesippus.

Qui

Qui circa res gerendas versantur, omni prorsus commoditate priuantur, nisi & loci & temporis, & causarum atque occasionum omnium ratio constet. Polybius.

ORATIO.

Omnia efficit oratio, quæ hostile ferrum conficere non potest. Plut.

Res si bonæ fuerint, breui commemoratione contentæ sunt: compti autem moderatiquæ sermones peccatis velamenta prætendunt. Thucyd.

Multa sunt, quæ nequeunt oratione declarari, sed factu: alia, quæ ratione declarari possunt, sed inde nihil clari operis existit. D. Darij. Herodotus.

Superuacua de vtilib. oratio, quando omnium auditorum conspirat ad deteriora consensus. D. Agrippæ. Iosephus.

Oratio hominum promissa non seruantium vana & imbellis, ac sine honore hinc inde vagatur. Xenoph.

PAX.

Pax & concordia victis vtilia, victoribus tantum pulchra. Tacitus.

Ibi pax est fida, vbi voluntarij pacati

sunt: nec eo loco vbi seruitutem esse volunt homines, fides speranda. Liu.

In turbas & discordias pessimo cuique plurima vis, pax & quies bonis artibus indigent. Tacitus.

Melior tutiorque certa pax, quam sperata victoria. Liuius.

In pace causa & merita spectantur: vbi bellum ingruit, innocentes & non xij iuxta cadunt. Tacitus.

P A T I E N T I A.

Patientia quæri debet, quod gratia impetrari nequiuit. Valer.

P A V P E R T A S.

Soli fures de paupertate conqueruntur, dum volunt scelera vitæ suæ tegere. D. Alexandri Seueri. Lamprid.

Leuanda paupertas eorum, qui diu reip. viuentès pauperes sunt. Vopisc.

Egestatem suam nulli fateri deforme est, deforme vt eam deuitet non anniti. Thucyd.

P E R F I D I A.

Efficacissimæ vires perfidiæ mentiri ac fallere. Valer.

Nihil solet mortalibus minus inultum esse, quam perfidia. Sabellicus.

Perfidia & feritas destruant regna.

Scodrensis.

Infamia perfidiæ & crudelitatis odium incendit, & ad vindictam stimulat. Orosius.

Adeò mobilis & infida populorum natura est, vt facile quos desertos à fortuna conspexerint, statim soluto pudore destituant. Iouius.

Dum mobilitas & malitia animi conuincitur aut reprehenditur, secundum scelus & nouam perfidiam addit. Idem.

Qui acceptæ iniuriæ vindictam conuincunt, facile ad omne perfidiæ vel audaciæ facinus impelluntur. Idem.

Perfidiam nulla beneficia vincunt. Pontanus.

Perfidiosi homines aliquando datam fidem seruare solent, vt opportunus & maiore cum lucro postea decipiant. Iouius.

Proditoribus degeneres animi sunt, præsertim quum in ipsa perfidiaprehenduntur. Idem.

P E R I C U L V M.

Securum, antequam pericula veniant,

cogitare quid agendum. Procopius.

Non consultum se exponere periculo, dum expectantur auxilia. D. Augusti. Appianus.

Magna negotia magnis cum periculis suscipi volunt. D. Xerxis. Herod.

Quanto maiora imminet pericula tanto potiora remedia conuenit adhiberi. Abb. Vrsus.

Cui minor sapientia, & ex mediocritate fortunæ pauciora pericula sunt. Tacitus.

Ab nullo homine non summum periculum, si cœtus & concilia, & secreta consultationes esse sinas. D. Catonis. Liuius.

Maior periculi cura, ubi spes propinqua. Egesippus.

Pauci manifesta vitæ pericula, nisi propositis ingentibus præmijs subire volunt. Iouius.

Necessaria, nec prorsus voluntaria eligentes pericula, Deus semper adiuvat. Procopius.

Nemo fiducia propriæ sapientiæ aut potētiae res periculosas, aut nõ necessaria

sarias suscipere debet. D. Artab. Hero.

Plerunque accidit, ut qui ante periculum operam pollicentur, in ipso demum discrimine turpissimum præsent. Iouius.

Plerunq; ante periculum homines suas atq; alienas vires iniquè estimant, & destinata consilij secundo cursu sibi successura facile credunt. Idem.

In rebus turbatis & perditis, consilium ab omnibus datur, periculum pauci sumunt. Tacit.

Oportet eos qui pericula reputant, ea inter se comparare, & quæ minora apparuerunt eligere. Chalcondyles.

Nihil in ipso imminentis periculi limine perniciosius longa deliberatione. Iouius.

Est ita comparatum, ut omnes qui in periculo sunt, quamdiu subsidij in amicis ac sociis habent, tam diu cum ijs amicitiam putent conseruandam: ubi verò spes omnis sublata est, tunc ipsi per se rebus proprijs consulere coguntur. Polybius.

Inter arma & lituos conditionis

æquatio leuiora facit pericula. Marcellinus.

Plerunque fit, vt præsentis periculi metus sine pudore perfidiam excuset. Iouius.

Fluxa per discordias militum fides, & periculum ex singulis. Tacitus.

Dubiæ nimium pugnae periculum non sponte suscipiendum. Plut.

Timor in aduersis quotidie augetur, & pericula victis. Guicciard.

Cadunt in irritum labores, si præmia periculorum soli assequuntur, qui periculo non adfuere. Tacitus.

P E R I V R I V M.

Quisquis abiurat, hostem formidare, & Deum negligere cõfiteretur. Plut.

Videmus permultis tum priuatis, tum principibus viris ob violatam fidem minus multa bene cadere. Polydorus.

P E R T I N A C I A.

Plerunque hominibus nimia pertinacia atque arrogantia accidere solet, vti eò recurrant, & id cupidissimè petant, quod paulò antè contempserint. Caesar. Iouius.

Stultis

Stultis & pertinacibus ne certissima persuaderi possunt. Nicephorus.

Nullum vitiū magis fauori hominum inimicū, quā pertinacia. Sabell.

Ijs qui in extremo casu versantur, inani animorum obstinatione nihil lethalius. Iouius.

Sublata spe veniæ, pertinacia accenditur. Tacit.

Superfluū suadere quid fieri oporteat, cum audientium assensus in deteriora rapitur. Egesippus.

Pleriq; quamuis se deliquisse sciāt, id tamen rectè factū pertinaciter defendunt, culpam suam per hunc modum celatum iri arbitrantur. Nicephorus.

Qui sua intemperantius amant, obliuioni rationis citissimè præcipites dantur, vt reliqua sua omnia quum fata urgent, penitus euertant. Iouius.

P E R S E V E R A N T I A.

In rebus honestis pulcherrima semper perseverantia. Abbas Vrsus.

Perseuerantia in omni quidem genere militiæ, maximè verò in ob-

dēdis vrbibus necessaria est, quarum plerasque munitionibus, ac naturali situ inexpugnabiles fame sitiq; tempus ipsum vincit atque expugnat. Liu.

PERSVASIO.

Subita persuasio ad scelus præuia est, facilis via ac prona, qua quò volumus ducimur. Plut.

POTENTIA.

Nunquam satis fida potentia, vbi nimia est. Tacitus.

Arduum est eodem loci potētiam & concordiam esse. Idem.

Facilis transitus ad proximos validiores. Idem.

PRÆMIUM.

Cruciatu aut præmio cuncta peruia sunt. Tacit.

Vbi malos præmia sequuntur, haud facile quisquam gratuito bonus est. Sallustius.

PRÆSENTIA.

Multri odio præsentium, & cupidine mutationis suis quoque periculis lærantur. Tacit.

Populi, qui præsentia semper fastidiunt, & noua temerè exoptāt, intempestiuæ

pestiuæ cupiditatis pœnas sæpius persoluunt. Iouius.

Semper mortales futura meliora putantes, præsentia minus probant. Polydorus.

Quibus præsentia maximè satisfaciunt, ij minimè aliena concupiscunt. Xenophon.

Ea quæ adsunt plerunque satietas comitatur, voluptatemque immittit: quod & plurium sensuum admiculo subinde animi recessibus ingeruntur, & ijs pro libidine & vti & abuti licet. Nicephorus.

Non est præsens emolumentum spe futuri, quod in aliena fide consistit omittendum. Oforius.

PRÆTERITA.

Præterita magis reprehēdi possunt, quàm corrigi. D. Annibalis. Liuius.

Passio consueta mortalium præterita fortis semper reminisci, ad eamque reuerti posse sperare. Appianus.

Oportet à præteritis coniecturam facere, vt id quod in præsentia sit statuatur. Chalcondyles.

Quæ præterierunt, nihil habent

fastidij, quod raro & vni ferè aurium
sensui offeruntur. Nicephorus.

PRINCEPS.

In remunerando largus, in punien-
do mitis & clemens princeps esse de-
bet. Plutar.

Debet princeps timere potius ma-
lè agere, quàm malè pati, cū alterum
alterius causa sit. Idem.

Non oportet à voce principis tristē
aliquem discedere. D. Titi. Suetonius.

Cæteris mortalibus in eo stant cō-
silia, quid sibi conducere putent: prin-
cipum diuersa fors est, quibus præci-
pua rerum ad famam dirigenda. Ta-
citus.

Minore discrimine sumitur prin-
ceps, quàm quæritur. Idem.

Omnia principum honesta atque
inhonesta laudare mos est. Idem.

Pium iustumque principem desi-
derant populi magis quàm ferunt.
Pontanus.

Suadere principi quod oporteat,
multi laboris. D. Galbæ. Tacitus.

Abditi principum sensus, & siquid
occultius

occultius parant, exquirere illicitum.
Idem.

Inuiso semel principe, seu bene fa-
cta, seu malè facta premunt. Idem.

Tantum mansuetudo atque hu-
manitas benignitasque principum
potest, vt non solum cum sunt præ-
sentes, verum etiam maximo inter-
uallo disiuncti, quosdam quasi fomi-
tes amoris & benevolentia erga se in
pecteribus hominum relinquunt.
Polybius.

Ij demum diu tutoque imperant,
qui non metum ex crudelitate, sed a-
morem ex benevolentia ciuium suo-
rum instillant. D. M. Antonini. Hero-
dianus.

Nihil in principe salubrius est, &
ad laudem præstantius, quàm huma-
nioribus responsis vel infimæ sortis
homines abs se dimisisse. Iouius.

Nihil in magno principe dignius
atque præstantius, quàm iuuare mor-
tales, alienæ calamitati obuiam ire,
lætosque omnes abs se dimittere.
Idem.

Principum prosperis & alij fruuntur, aduersa ad inuictissimos pertinet. D. Titi. Tacit.

Princeps magnanimus neque inimicis valde infensus, neque amicis & clientibus valde indulgens esse debet. Iouius.

Consuetum principibus, ut potius utilitate quam honestate moueantur. Guicciardinus.

Reges natura neminem vel hostem vel inimicum habent, sed ex suo modo amicitias inimicitiasque metiuntur. Polybius.

Principes teneriore amore sequuntur eos qui ipsis deuincti sunt, quam eos quibus vel fidei opera, vel aliquo beneficio sunt adstricti. Dictum Ludouici undecimi. Commineus.

Principis inane nomen, & id contemptui & iniuriam expositum, nisi eius arario prægrandem signatam pecuniam ante periculum congestam contineri, seruati que omnis generis homines existimant. D. Alfonsi

Ferrariensis.

Ferrariensis. Iouius.

Regum araria quo plures uectigalium accessiones fiunt, eo sumptibus minus necessarijs, & casibus interdum acerbioribus exhauriuntur. Oforius.

Non est reipub. commodum regium patrimonium, quod est reip. firmamentum, immodica largitione vno momento temporis exhauriri. Idem.

Vtrunque regium, munus & virtutis merita debitis ornamentis afficere, & seuerè in admissum scelus animaduertere. Idem.

Regum officium consulere populis, tueri innocentiam, coercere improbitatem, dare salutem, propulsare pericula, conseruare, & bonis omnibus amplificare rempublic. Idem.

In principum dictis & factis nihil leue, nihil parum videri debet: propterea quod in vulgus manant, & principis exemplo mores populi semper reguntur. Iouius.

Principis officium, qui ad regiam laudem adspirat, est magna & ardua moliri. Oforius.

Vt nihil magis regium fidei stabilitate & constantia, ita nihil est perfidia magis à regijs moribus & institutis alienum. Oforius.

Nullum beneficium, nullum fœdus potest esse satis ad diminuendam è principum animis suspicionem, quam de se inuicem conceperunt. Guicciardinus.

Inter principes plus virium habet odium, ambitio & vindicta, quàm sanguinis proximitas. Girar.

Difficilius princeps ciuitatis à primo loco ad secundū quàm à secundo ad vltimū detruditur. D. Cæsar. Sabel.

Suadere principi quod oporteat, perdifficile, silentari facile. Idem.

Imperaturis duo adesse debent: in bello vires, in consilijs prudentia. D. Tullij regis. Liuius.

Imperatoris partes magis in consuendo & imperando, quàm dimicando sitæ. Scodrensis.

Poten-

potentissimi regis, & prudentissimi magis est ex bello pacem, quàm ex rebus quietis tumultum excitare. Procopius.

Multa oportet regem possidere, & multa impendere. D. Constantin. Pompon. Lat.

Miser est Imperator, apud quem uera reticentur, qui cum ipse per omnia ambulare non possit, necesse est ut audiat, & uel audita, uel à pluribus roborata confirmet. Lampridius.

Suspectus semper inuisusq; dominantibus, qui proximus destinatur. Tacitus.

Lubricus apud reges primus locus, nec solida potestas unius uoluntate subnixæ. Aen Syluius.

Minima quæq; errata principum, & remp. administrantium notantur, et pro magnis habentur: sicut uernicæ in facie fœdiore, quàm in reliquo corpore conspiciuntur. Plut.

Nemo est principum, quem non grauis fama perstringat. Capitolinus.

Mali principes neq; uiuentes amantur

H tur

tur, neq; mortui laudatur. Girardus.

Nullam maiorem cladem Deus alicui nationi inferre potest, quam si ei praeficiat principem ignorantem, & rerum imperitum. Comminus.

Vitiosus princeps plus exemplo, quam peccato nocet, quum semper permulti existant principis imitatores. Polydorus.

Magnorum peccata vulgo proposita ad imitandum, & ut in publico foedere communiq; causa idem ceteris quam illis ius fasq; videtur. Acmyl.

Rarò potentes rerum mali euadunt, ubi defunt firarum cupiditatum ministri. Diodorus.

Plerumq; ij qui iniquis principibus intima familiaritate, & maxima fiducia praestandae specie sunt coniuncti, infidissimi omnium, & primi ad eorum perniciem proditores reperiuntur. Leuius Appollonius.

Magnopere formidandum principum factiones domi alere. Comminus.

Comminationes parum decet honestos principes, cum constet uictoriae et euentum belli in manu Dei esse. D. Otho
nis primi. Abb. Vrsip. Regie

Regie opes nunquam sceleratorum hominum consilio & opera stabiliuntur, frequenter evertuntur. Oforius.

Magnorum principum congressus atq; colloquia absentibus semper suspecta, in alienamq; perniciem uerti occulta conspiratione existimantur. Iouius. *PRODITIO.*

Tanto grauius malum proditio, quam bellum quanto difficilius occulta caeteri possint quam aperta. Xenon.

Qui prodidisse aliquem deprehenditur, cum eo neq; pacis ineuntur foedera, neq; quisquam ei deinceps fidei habet. Idem.

Odimus & ueremur beneficum proditorum ex ipsius factis. Procopius.

Proditores etiam ipsos quos anteposunt inuisi sunt. Tacitus.

PROSPERITAS.

Facilius propulsare aduersa, quam tutari secunda. Thucyd.

Miseria tolerantur, felicitate corrumimur. Tacitus.

Difficilius res secundas, quam aduersas ciuilitate et moderate ferre. Nice.

Si in quibus crebre alternantis for-

tunæ uicissitudines contigerunt, debent esse minimè creduli prosperitatibus. Thucyd.

Rebus secundis etiam egregij duces insolescunt. Tacitus.

Prosperi successus humana ingenia cum primis explorant, & uecordes tam insolentes reddāt, quàm cordatos cōstantiæ moderationis, & grauitatis laudibus cumulant. Niceph.

Homines non habent infensiorē hostem magna prosperitate: quia impatientes eos reddīt, licentiā plenos ad malè agendum audaces, ad propriam tranquillitatem turbandā procliues, & res nouas moliendas.

Guicciardinus.

PRUDENTIA.

Tantum apud homines ignorantia atque segnities à prudentia atque industria distert non solum in priuata uita, uerum etiā in publicis rebus, ut in illis prosperę res detrimentum, in his aduersa emendationē quandā errorum adferre uideātur. Polybius.

Officium uerę prudentię est uitare malū, cum inquit: aut corrigere,

cum

cum iam aduenit: aut pro uiribus minuire, aut se parare ad uiriliter & fortiter ferendum. Plut.

Modum imponere secundis rebus, nec nimis credere serenitati presentis fortunæ, hominis merito prudentis est. Liuius.

Prudentia est impendentes præcere calamitates, & si quid ad grauiora mala auertenda nouandum sit, nō est cunctandum. Nicephorus.

Summę prudentię ita præterita agnoscere, ut futuris prospiciatur. Aemilius.

Qui difficultates & infortunia euaferunt, solent prudentia præstare ijs, qui nō dū foelices fuerint. Procopius.

Pauci prudentia honesta à deterioribus, utilia à noxijs discernunt, plures aliorum euentis docentur. Tacitus.

Ubi prudentia opus est, ibi ui agere nihil attinet. D. darij. Herodotus.

Prudentis est in aduersis lapsum corrigere, in prosperis moderationē tenere. Egeſypus.

Oportet eos qui citra periculū uo-

H 3 lunt

lunt uiuere, anteuertere & occurrere malis impudentibus: etsi in praesentia plantaradicem facile praecindere possis, cunctandum non est: neque expectandum, ut acceptam iniuriam cum periculo ulciscaris cum aduersarij male cogitantis conatus exprimere liceat. Nicephorus.

Si in secundis rebus bonam quoque mentem darent dii, non ea solum, quae eueniunt: sed etiam quae euenire possunt, reputarent. D. Annibalis. Liiui.

Sine prudentia zelus inutilis. Gir.

PUDOR.

Vix artibus honestis pudor retinetur, necdum inter certamina uitiorum pudicitia, aut modestia, aut quicquam probi moris reseruat. Tacitus.

PUGNA.

Tempus pugnam incipere, cum spes nulla salutis, pulchrumque uitam pacisci cum laude. Iosephus.

Facile assumit pugnandi necessitatem, cui fugiendi imponitur difficultas. Aen. Sylu.

Animis penes omnium hominum hoc naturaliter euenit, ut trepident cum ad conflictum uenerint. Vegetius.

Aduersum praedium maxima secum trahit incommoda, et ualde perniciosum est uictis. Comminatus.

QUIES.

Multa quies, uitaque sedentaria non corporibus modo, uerum etiam animis marcorem conciliat. Plut.

Neque quies gentium sine armis, neque arma sine stipendijs, neque stipendia sine tributis haberi queunt. Tacit.

Nemo adeo in arma promptus, ut non idem precium quietis quam periculi malit. Idem.

RESPUBLICA.

Nulla magna ciuitas diu quiescere potest. Si toris hostem non habet, domi inuenit ut praeualida corpora ab externis causis tuta uidentur: sed suis ipsa uiribus onerantur. Liiuius.

Sanctius remp. obtinere inopem, quam ad diuitiarum cumulum per discriminum atque dedecorum uestigia peruenire. D. Pertinacis. Capitolinus.

Noua in remp. merita non uisitatibus uocabulis honoranda. Tacitus.

Nihil fordidius, imo crudelius, quam si remp. arrodam, qui nihil in eam suo

labore contulerunt. D. Antonini pij
Capitolinus.

Moribunda & affecta resp. priuatas res uel ualidissimas secū trahit in excidium. Aemyl.

Melius agi cum ciuibus priuatim existimandum, si tota ciuitas fortunata sit, quā si per singulos ciues foelix sit, publice uerò labefactetur. D. Periclis. Thucyd.

Tardioris ingenij homines administrant commodius ciuitates, quā solertioris. Idem.

Imperium sine disciplina salutari odiosum & inuisum, & multis periculis & fortunæ procellis obnoxium. Oforius.

Imperio dignos se exhibere debent, quos ad regendi necessitatem uis fatalis adduxit. Lamprid.

Solitum reip. insidiatoribus obsequijs & indulgentia potius emereri fauorē exercituum, quā alienare animos eorum per fauoriam. D. Pisonis. Appianus.

Quæ publicè profunt, parum cuique

que curæ sunt. D. pertinacis. Herodianus.

Prima dominandi spes in arduo: ubi fueris ingressus, adfunt studia & ministri. Tacitus.

Non tam uiribus, quā humanitatis & fidei fama imperium constitui plerunq; solet. Oforius.

Spretum imperium deficiente quotidie robore, continuo fluit atq; deficit. Agathias.

In perturbata rep. non utile preesse, qui proximi inuidiæ sunt. Liuius.

Omnes rerū. mutationes cades secum adferunt. Xenoph.

In rebus publicis, & priuata hominum uita seditione, ira, simultatibus omnia plena, quando necessarij sumptus defunt. Polybius.

Princeps locus in libera ciuitate haud facile aliter, quā aut summa uis aut summa cum uirtute atq; modestia retinetur. Iouius.

Turpius nihil, quā sine certamine celsisse regno, nec præclarior quicquam, quā pro dignitate ac maiestate omnem fortunam experi.

riri. Livijs.

Regnum si affectes, non tam facile adipiscare, quã si habeas, amittas. D. Odonis regis. Aemyl.

Regna suspecta, infida, cruenta, incerta, serua, angusta, insatiabilia. D. Odonis. Aemyl.

Nullum propè unquam regnum nisi domesticis bellis insecutis diuisum. Idem.

Regibus æqua atq; infima insolita sunt. Tacitus.

Sua retinere, priuatę domus est: de alienis certare, regia laus æstimatur. Tacitus.

Ignoscendo, largiendo indulgendoq; regna læto admodum auspicio foeliciter ineuntur. Iouius.

Regi nihil est fide & beneuolentiã firmitus & munitius. Plut.

Non debet regnare, qui armis aduersario non potest resistere. Spartianus.

Barbaris cunctatio seruilis, statim exequi regium uidetur. Tacitus.

Ad regium fastigium repente eua
denti-

dentibus uanitate quadam peregrina stirpis honos exquiritur. Iouius.

In Regnandi primordijs positum rerum discrimen, acut initio animi popularium afficiuntur: ita ferè deinceps reges uel contemnuntur uel metuntur. Aemyl.

Principatus scelere quæsitus, non potest subita modestia & prisca grauitate retineri. Tacitus.

Nouum imperium inchoantibus utilis clementiæ fama. Idem.

Omnia humana tũ maxima quæque & regna, & imperia sub casibus multis sunt. Livijs.

Ille sibi uixisse testari potest, qui priuatus sine rerump. cura studioso ocio, & rei rusticę foelicissimè indulset. D. Diocletiani. Pomp. Letus.

RELIGIO.

Nihil in speciem fallacius est, quã praua religio, ubi deorũ numen prætenditur. Livijs.

Nulla res efficacius multitudi-
nema

114 SENTENTIAE
nem regit, quam superstitio: ubi irana
religione capta est, melius uatibus,
quam ducibus suis paret. Curtius.

Sæpe homines prauis cupiditati-
bus religionē prætexunt, quia uideri
uolunt se iustis & magnis causis ad
mouendum bellum cogi. hanc iusti-
tiæ simulationem grauiores poenæ
sequuntur. Ph. Mel.

Inane habetur religionis nomen
apud eos, qui res humanas parum cu-
ræ esse dijs immortalibus credunt.
Iouius.

SALVS.

Singulorum salus uniuersorū pro-
uidentiā continetur. Tacitus.

Aegra mortalibus mens, quum de
salute sollicita parum speret, nulla un-
quam uel ancipitia, ideoq; sæpe no-
citura remedia repudiat. Iouius.

Prudentissimi imperatores non
in multa cæde hostium, sed in salute
atq; incollumitate suorum militum
uictoriæ gloriam ponunt. Iouius.

SAPIENTIA.

Per pauci sunt, quibus cōtingit si-
mul & foelices esse, & sapere. Plut.
Est

HISTORICAE. 115

Est hominibus acerbissimum, eū
qui multum sapit, minimè potentem
esse. Herodotus.

Loco sapientiæ est, aliorum stulti-
tiam opperiri. Tacitus.

Res omnium utilissima, si ij sapi-
unt, quib. potestas adest, ut spontane-
is continentiam persuadeant, inuitos
autem cogant. D. Calam. Strabo.

Ratio quam adfert sapientiæ stu-
dium, si principi assideat: seu dome-
sticus custos sanum corpus tuetur.
Plutarchus.

SCELVS.

Scelera impetu, bona cōsiliā o-
ra ualescunt. Tacitus.

Summa scelera incipiunt cum pe-
riculo, peraguntur cum premio. Tac.

Puniendi rerum atrocium mini-
stri, ubi præcia scelerū adepti, scelera
ipsa alijs delegant. Tacitus.

Grauiorum scelerū ministri quasi
exprobratores aspiciuntur. Idem.

Quicquid scelera partū est, gloria
uacuum censetur, & occiduos fru-
ctus habet. Procop.

Hominum multitudo nō ex lege,
sed

sed per iniustitiam & scelus congregata, strenuè quicquam agere nō potest. Idem.

Non pauci consilio & malitia, sed multo plures ira & consternatione in magna prolabantur scelera. Sabellic.

Singulorū salus uniuersorum prouidentia continetur. Tacitus.

SECURITAS.

Securitas detrimentorum mater, Aen. Syl.

Incauta semp nimia praesumptio, & sui negligens. Egesippus.

Securitatis ratio prior, quam decoris habenda. Halycarn.

SEDITIONO.

Vbi in medio praeda administrantibus est, ibi nunquam causas seditionum & certaminis debent. Lilius.

In seditione omnes formae malarum rerum, sunt. Thucyd.

In seditionibus omne genus hominum confluere solet. Procopius.

In seditionibus unde plures sunt, omnes adsunt. Tacitus.

Ple-

Plerumq; epulae seditiones mouet. Iosephus.

Perditissimus quisq; quod per diem concupiuit, per tenebras audet. Tacitus.

Quibus quies ex seditionibus in pace turbæ sunt, ij tumultum ex tumultu, bellum ex bello serunt. Sallustius.

Nihil in discordijs ciuilibus festinatione tutius, ubi factio magis quam consulto opus est. Tacitus.

Seditiosissimus quisq; ignarus. Idem.

Factiosa ingenia cuiusq; magnæ rei editæ rationes excutere solent, subiicereq; censure suæ insolenter & proteruè, ut partibus quibus sese semet addixerunt, impensissimo studio sermoneq; passim, & perscriptis undiq; literis opportunè deseruiant. Iouius.

Factiosorum imperitorūq; hominum mos est, ut ferocitatis atq; iustitiæ nomen odio habeant, publicasq; iniurias extrema poena minimè uindicandas arbitrentur. Idem.

In ciuilibus bellis plus militibus, quam ducibus licet. Tacitus.

Immensa

Immensa pecunia inter ciuiles discordias ferro ualidior. D. Suet. Pauc. Tacitus.

Conuersis ad ciuile bellum animis externa sine cura habetur. Tacit.

Intestina seditio tanto deterior est bello, quod concorditer geritur: quanto bellum deterius est pace. Herodotus.

SERUITVS.

Molesta nouitas seruitutis, quam ne subeas, iuste certare potes. Ioseph.

Si seruire intolerabile est: superflua aduersus rectores querela. D. Agrippæ. Iosephus.

SEVERITAS.

Plerumque seueritas, quo grauior, eo tutior. Egesippus.

Res haud parui negotij seueritate posse cum comitate exercere. Plut.

SPES.

Solent homines quod concupiscunt, id spei incōsiderate dare: quod uerò non admittunt, id arbitra ratiocinatione repudiare. Thucyd.

Nihil efficacius spe ad subleuandam hominum lassitudinē, Appianus.
Pariumt

Pariumt beneuolentiam cōmunes spes, quasi deo aliquo inter multos conspirante. Idem.

Plerique mortalium spe futurarum rerum urgentem mœrorem leuant; quamuis ea uaria sit. Niceph.

Homines in spe ac prosperitate minus labores sentiunt. Appianus.

Est salutis spes in maximis quoque periculis, his qui uirilem animū gerunt. D. Titii. Iosephus.

Fallax spes, quæ non suis uiribus nititur, sed alienis aduersis. Iosephus.

Fragilis spes, quæ non ex uirtutis propriae fiducia, sed ex aliena pendet miseria. Egesippus.

Sordem prima, cum maiora quæque sperantur. Curt.

Qui non sperat bonum, non timet malum. Mathian.

Minus offenduntur, qui sua spe frustrantur, quam qui alienis promissis. Halycarn.

Spes & metus bello æqualiter diuisa esse solent. Iouius.

Plurimum officium spes & amor in consultationibus: hic quidem
I dux,

SENTENTIAE
dux, illa uerò comes: hic insidiarum
inimemor, illa prosperitati fortunæ
suggerens. Thucyd.

Vbi homines religiosi deos uene-
ratur, & bellicis reb. exercentur, & se
ut dicto sint obedientes cōdoce faci-
unt: ibi consentaneū est optima spe
cuncta plena esse. Xenoph.

Diffidētia animi pusilli & angusti
comes, spes maxima perpetuo animi
ingentis altitudine atq; singulari uir-
tute freta. Orosius.

SOCIETAS.

Societas non pax, sed belli cōmu-
tatio est. Xenoph.

Indicium paucis societate defen-
di. Aen. Sylu.

SUPERBIA.

Superbiam uerborū iracundi ode-
runt, prudentes irident. Lilius.

SUSPICIO.

Nulla grauior pestis humano in-
genio insidet, quam altē cōcepta su-
spicio. Iouius.

SIMPLICITAS.

Cui minor sapiētia, & ex mediocri-
tate fortunæ pauciora pericula sunt.
Tacitus. Sim-

HISTORICAE.

Simplicitas & liberalitas ni ad hunc
modus, in exitium uertuntur. Idem.

TACITURNITAS.

Taciturnitas optimū ac tutissimū
administrandarū rerū uinculū. Val.

TEMERITAS.

Petulantia, temeritas, iracundia, fa-
stus, & iactantia hostibus percōmo-
da, suis exitio sunt. Polybius.

In prosperis audacia obrepit, & in-
consulta temeritas nescit consiliū du-
cis expectare. Egesippus.

Omnia sibi licere stolidi mortalium
temeritas putat, ubi semel aliquo secū
dantim rerum incremento delinuit
est animus. Scodrensis.

Temeritas sapenū numero homines
ad infaniā & ad nihilū reducere solet.
Polybius.

Qui in improuisa mala incidūt, di-
gni commiseratione: qui in apertum
discrimen se iniiciunt, exprobratio-
nibus & maledictis incessuntur. D.
Agrippæ. Ioseph.

Omnia incōsulti impetus cōcepta
in itis ualida, spacio læguescunt. Tac.

Non cunctatione opus, ubi perni-

ciosior quies quàm temeritas. Idem.

Non paruae temeritatis aduersum prouidos & premunitos armorum experiri fortunam. Saxo Grammat.

Imperiti non ante, quàm temeritatis poenas luant, rebus suis consulere norunt. Orosius.

TEMPVS.

In diuturno tempore multa uidentur, quae nemo uelit uidere: & tolerantur multa, quae nolit quispiam tolerare. D. Solonis. Herodotus.

TIMIDITAS.

Qui timidi sunt, postquam scelera in eunt, parcere nesciunt, & sauius agunt. D. Mauriti. Imp. Pompon. Lat.

Fortes & strenui etiã contra fortunã insistent spe, timidi & ignaui ad desperationẽ formidine properant. Tacit.

Eiusdem non est capere aliquos uelle, & timere. D. Scipionis. Valer.

Satis clarus est apud timentem, quisquis timetur. Tacitus.

Natura pavoris est, ut cùm omnia timeat, praesentia maxime displiceant. Id.

Effugit mortẽ, quisquis contempserit, timidissimum quemque consequitur.

tur. D. Darij. Curtius.

Timidus est, qui mori non uult, cum oportet: & qui uult, cum non oportet. Iosephus.

Timor memoriam excutit, & ars citra praestantiã animi inter pericula nihil prodest. Thucyd.

Timidi & ignaui hominis est, praeritam facultatem frustra lamentari: fortis autẽ et industrij nihil, quo res in tempore commodẽ fieri possit, elabi praetermittere. Orosius.

TURPITUDO.

Turpitude saepe in regnum honestatis ingrediens opinione uulgi, & stultorum hominum ignorantia freta aditus sibi ad honorem & gloriam patefacit. Plut.

Nihil turpius conuicio, quod in autorem recidit. Idem.

Honesta omittere, nõ minus quã turpia agere, molestum. Idem.

TYRANNVS.

Tyranni, quo magis potentiã augent, eo magis timorem: quia plures timere coguntur. Plut.

Tyrannidem sumere uidetur iniurium,

rium, deponere periculofum. D. Periculis. Thucyd.

Hoc in primis malum in tyrannide est, ut amicorum etiam fides sit suspecta. Sabellicus.

Vitium efferæ crudelitatis aut in genitum tyrannis, aut necessitate inductum. Thucyd. Iouius.

Tyrannis suos satellites cōmune maleficium communisq; metus conciliat. D. Bruti. Appianus.

Accidit plerumq; ut ea odia, quæ diu in tyrannos stante eorum fortuna exitij timore dissimulantur, quum eorum res labare cœperūt, acrius atq; liberius erumpant. Iouius.

VERITAS.

Veritas uisu, & mora: falsa res festinatione, & incertis rumoribus ualescūt. Tacit. Veritatis simplex sermo. Anni.

Qui palam se ueritatis studiosos declarāt, eorum uerba petentium aliquid non minus possunt, quam uis aliorū si quem frugi reddere uelint, non minus efficiunt loquendo, quā alij puniendo. Xenophon.

Arduum in dicendo seruare temperamen-

peramentum in ea re, qua uix etiā ueritatis opinio cōfirmari pōt. Thucyd.

Qui inexpertus est, is quicquid supra suā uim audit, ait supergressum esse ueritatem. Idem.

VICTORIA.

Dubiam fortunam tutæ antepone-
re uictoriae, insanū. D. Bruti. Att.

Nihil in affectibus mortalium magis spiritus efficit insolentes, quam ipsa uictoria. Iouius.

Victoriae nisi imperatoris manu parētur, non sunt omnino integræ. D. Selymi. Iouius. Honigerus.

Vna uictoria pura & sincera nihil ab hostibus graue pati. Agathias.

Strenui ignauiq; in uictoria idem audent. Tacitus.

In uictoria uel ignauis licet gloriari, contra res aduersæ bonis etiam detrectant. Sabellicus.

In uictoria laborem nemo sentit. D. Alex. Seueri. Lampridius.

Victoria omnia tegit, præteritorumq; oblita malorum semper noua meditatur. Procopius.

Satis ad laudem uiris prudētibus

uictoriam retulisse, nimia autem uel
le cuiq; potest in iacturā uerti. Idem.

Potior est uictoria moderata sine
uulnere, quā eadem si decertes &
uincas summe optima & cruēta. Iou.

Nihil ad uictoriā expeditius, quā
hostē in suo uelut conatu opprimere,
dum illum adhuc obiectae difficulta-
tes, & iactata suorum cōsilia distine-
ant. Leuinus Appollonius.

Penes quos est uictoria, ad eos
quoq; munera confluere solent, ne
latius uagetur: quemadmodū mor-
bi periculosi diligentius curantur,
ne serpent longius. Nicetas.

Victoria libidinis & insolentiae
plena neminē agnoscit, nisi eum qui
dum mars adhuc cōmunis est, re ma-
nuq; partiū fortunam adinuerit. Iouī.

Victoria opes omnes in eam par-
tem, in quā inclināt, deferre est apta.
Procopius.

Indecorum uictoribus uictis uin-
cendilocum dare. Abb. Vrsp.

Victoriam furari turpe, manifestē
& sine dolo uincendum. D. Alexan-
dri. Arrianus.

Victo-

Victoribus bellum undecumque
abest longissimē uictis, etsi multum
hostis abfuerit, proximum est omne
periculum. D. Phocionis. Plut.

Qui uincuntur, uinctā habēt linguā,
ut non audeant hīscere. Idem.

Vnicum uictis in cōsensu leuamē-
tum. Tacitus.

Perire cum inferiore superiorem,
uicti triumphus. Egesippus.

Solent dii immortales ijs qui iusta
ac necessaria arma induerunt, & belli
causa praestant, certam uincēdi occa-
sionem proponere. Iouius.

Maturam certamq; uictoriam uni-
uersa belli nō temere expectant, qui
bellicis sumptibus non deterrentur.
Idem.

Hospes uictoria nullum propriū
domicilium habens, nulli peculiare,
nulli haereditarium semper uincere.
Scodrensis.

Ea uictoria plena ueraq; potius
aestimanda, quae ducis ingenio atq;
artibus magis, quā quae aperta uir-
tute atq; audacia militum compara-
tur. Iouius.

I 5 Non

Non multitudo, non robur uictoriae parit: sed ij qui dijs adiuuantibus firmiorib. animis adoriuntur hostes. Xenophon.

Non multitudinis, nec mortalium uirtute, sed uoluntate superum uictoria datur. Aemyl.

Nusquam magis cauendum, quam in uictoria. Egesippus.

Multae sunt belli uices, tesseret instar uoluuntur res mortalium: nunc his, nunc illis fauet uictoria Nicetas.

Ille uincit, qui milites regit. Lamp.

Hortamentum uictoriae uel pullis pudor. Tacitus.

Potiri rerum hoc etiam habet, ut eorum qui uicti sunt, facultates ad uictores transeant. Xenophon.

Acriore disciplina uicti, quam uictores agunt, hos ira, odium ultionis cupiditas ad uirtutem accendit: illi per fastidium & contumaciam hebescunt. Tacitus.

V I R T U S.

Quae cum uoluptate agimus, dulcia sunt: quae cum uirtute, gloriosa, D. Alex. Seueri, Herodianus,

Quod

Quod cunctatione delinquitur, uirtute corrigendum. Tacit.

Nullum debet fastidiri genus hominum, in quo enitet uirtus. Lilius.

Virtus seipsa freta, & sui fiducia ferè imperterrita, seipsa contenta est, semperq; sibi constat. Aemyl.

Veræ uirtutis nomen insolentis fortunæ fluctib. iactari quidem, sed nunquam mergi atque opprimi potest. Iouius.

Gravissimi muneris nomen non inanibus titulis: sed uerè uirtutis operibus sustentatur. Idem.

Vbique uirtus inuidos urit, à calumniatoribusq; oppugnatur. Aemyl.

Periculis affueta uirtus, in difficultibus educata. Scodrensis.

Solida uirtus nascitur magis, quam fingitur. Valer.

Vir q; suis uirtutib. confidit, alterius gloria nō inuidet. D. Scipionis. Plut.

Virtus etiam in calamitate, multum uel apud hostes momentum, habet. Zonaras.

Tanta uis est præstantissimæ uirtutis, ut extra inuidiam, uel in hoste celebran-

lebranda censeatur. Iouius.

Quauis in re parere homines illis uolunt, quos existimant praestantissimos. Xenophon.

Nemo unquam peruenit ad uirtutis summam iam maturus: nisi qui puer feminario uirtutum generosiore concretus aliquid inclytum designauerit.

Vopiscus.

Summe uirtuti semper infestum, et atrox inuidiae monstrum. Iouius.

Virtute faciendum, quicquid in rebus bellicis est gerendum. D. Zenobia. Vopiscus.

Nullus tam infestus locus, nulla uis armorum, quam comite fortuna uiro- rum uirtus domare non possit. Sabell.

Quo praestantior uirtus, eo maiori uerborum honore commendata ad posteros transmitti debet. Aemilius.

Virtus cadentium magnam habet reuerentiam etiam apud hostes: igna uia uero etiam si fortunata sit, tamen uituperatione non caret. Plutarch.

VINDICTA.

Qui acceptae iniuriae uindictam cogunt, facile ad omne perfidiae uel audaciae

daciae facinus impelluntur. Iouius.

Vindictae & libertatis cupiditas furorem animis hominum, & audaciam generant. Gerardus.

Tantum uindictae cupiditas potest, quod cogit homines ad hostes recurrere. Idem.

V I S.

Qui ui coguntur, ita oderunt, ut quibus aliquid ademptum sit. Xenophon.

Vim inferre eorum est, qui robur habent absque consilio. Idem.

Vi agere quibus licet, iudicio experiri nihil opus est. Thucyd.

VITIVM.

Mature a rectis in uitia, a uitiosis in praua, a prauis in praecipitia peruenitur. Vell. Paterculus.

Maximis uiris exprobrare uitia sua uerecundia uetat. Valer.

Rapacissimo cuique ac perditissimo sola instrumenta uitiorum manent. Tacitus.

VOLVPTAS.

Homines quanto pecunia dices, et uoluptatibus opulenti, tanto magis imbelles. Tacitus.

Nulla

Nulla voluptas humana uideatur ad diuinā propius accedere, quā ea quæ ex honorib. p̄cip̄i delectatio. Xen.

UTILITAS.

Nihil à quo quā expetitur, nisi cuius fructus antè prouiderit. Tacit.

Cedit interdū generosus spiritus utilitati, & fortunę uirib. succumbit: ubi nisi tutiora elegerit consilia, speciosa sequenti concidendum. Iouius.

Omnes ea diligunt, è quibus se p̄cepturos aliqd utilitatis putent. Xen.

Nō inuidiosum aliquē qui in summum periculū deducitur, cōsulere rebus suis. Thucyd.

Omnes facile appetunt, q̄ pro cum̄storū utilitate tentant. Aen. Syluius.

Cum de publica utilitate consultitur, ipsa utilitas per se inspiciēda, nec alijs respectib. odij uel amoris pessum danda. Procopius.

Fides integra seruatur, ubi magnitudo quæstui spectatur. Tacit.

VULGVS.

Non cuiusuis est, neq̄ tractatu & factu facile, uulgus & multitudinem salutarib. allicere rationib. & in officio cōtinere. Plut.

Vulz

Vulgus gnauum, et nihil ultra audet. Tacit.

Plebs simplex & mutabilis, & nil nisi libidinē in cōsilio habet. Nicetas.

Leuia semper uulgi studia, leuiter enim amat & odit. Sabell.

Mobilis & infida populorū natura est, ut facile quos desertos à fortuna cōspexerint, statim soluto pudore destituant. Iouius.

Vulgus nouarum rerū cupiens pauidusq̄. Tacit.

Vulgus cupiēs uoluptatū, & si eo princeps trahat, letum & ad deteriora promptum. Idem.

Plebs ad res gerēdas sine consilio p̄ceps ruit, torrenti flumini similis. Herodotus. Nihil ex cōsilio, sed ex euētū uulgus omnia metit. Scodr.

Populorū natura procliuus est ad sperandum magis q̄ decet, ad patendum minus, quā necesse est, & ad præsentia fastidiēda. Guicciardinus.

FINIS.

Errata, Pag. 30 lin. 10. leg. probare, 32. 2. sunt nō. 35. 8. nō. 58. 26. F V T V R A. 74. 2. dele neq; 78. 1. nō. 115. 2. miseria. 116. 8. reddunt. 26. ingruit. 117. 16. infelices. 125. 22. scelere.